

BEDRE VURDERING I KUNSTFAGENE

NASJONALT SENTER
FOR KUNST OG KULTUR
I OPPLÆRINGEN

BEDRE VURDERING I KUNSTFAGENE

AV KIRSTEN LIMSTRAND OG GERD ABRAHAMSEN

Studenter arbeider med selvportrett. Foto: Johanna Collinder Ratkic.

INNHOOLD

5	FORORD
6-9	1 INNLEDNING OG BAKGRUNN
	1.1 PROSJEKT BEDRE VURDERINGSPRAKSIS
	1.2 KUNSTFAGENE OG ELEVVURDERING I HISTORISK PERSPEKTIV
	1.2.1. KUNST OG HÅNDVERK
	1.2.2. MUSIKK
10-11	2 VURDERINGSFORSKRIFTER OG KONSEKVENSER FOR KUNSTFAGENE
12-17	3 EKSEMPLER PÅ DAGENS VURDERINGSPRAKSIS I KUNSTFAGENE
	3.1 EKSEMPEL FRA EN UNGDOMSSKOLE
	3.2 DOKUMENTASJON OG EGENVURDERING
	3.3 EKSEMPLER PÅ VURDERING PÅ BARNETRINNET
	3.4 ET EKSEMPEL PÅ GODE INTENSJONER OG INNARBEIDD VURDERINGSPRAKSIS
18-21	4 HVORDAN FORBEREDER VI DAGENS LÆRERSTUDENTER?
	4.1 OM VURDERING I LÆRERUTDANNINGEN GENERELT
	4.2 KUNST OG HÅNDVERK I ALLMENN LÆRERUTDANNINGEN: FORBEREDELSE TIL ELEVVURDERING
	4.3 EN NYUTDANNET LÆRER OM SINE ERFARINGER
22-31	5 VURDERINGSPRAKSIS I SKOLEN I DAG. REFERAT FRA SEMINAR 25.3.2009
	5.1 VURDERING I KUNST OG HÅNDVERK PÅ UNGDOMSTRINNET
	5.2 VURDERING I FORMGIVINGSFAG/DESIGN OG HÅNDVERK I VIDeregående skole
	5.3 VURDERING I MUSIKK PÅ UNGDOMSTRINNET
	5.4 VURDERING I MUSIKK I VIDeregående skole
32-36	6 DRØFTING OG OPPSUMMERING
	6.1 VURDERINGSPRAKSISEN I GRUNNSKOLEN
	6.2 "FAG SOM ER VANSKELIGE Å VURDERE"
	6.3 VIL VURDERING ØDELEGGE FAGENES SÆRPREG?
	6.4 FORHOLDET FAGKOMPETANSE - VURDERINGSKOMPETANSE
	6.5 DOKUMENTASJON OG TIDSFAKTOREN
	6.6 FORHOLDET MELLOM HVORDAN VI VURDERER STUDENTENES ARBEID I UTDANNINGEN OG HVA VI LÆRER DEM OM VURDERING I GRUNNSKOLEN
	6.7 OPPSUMMERING
37	7 APPENDIKS: VEIEN VIDERE
38	LITTERATUR
40-45	VEDLEGG 1-3

FORORD

Det er en stor glede for Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen presentere denne rapporten om bedre vurderingskompetanse. Rapporten er tilknyttet senterets arbeid med vurdering i kunstfagene, et oppdrag tildelt senteret fra Utdanningsdirektoratet.

For å forankre en bedre vurderingspraksis i skolen, må vi ha forståelse for de mange vinklingene til problemstillingen. Det ikke mulig å dissosiere vurderingspraksisen i skolen fra den utdanningen, de tradisjonene og det miljøet som hver av de enkelte lærerne opererer ut fra innenfor skolens hverdag. Derfor er det viktig å se på vurdering slik læreren, med basis i sin lærerutdanning, opplever og arbeider med det. Ut i fra denne informasjonsplattformen er det mulig for miljøene i lærerutdanningene å reflektere rundt sitt eget arbeid med vurdering, og videre å forbedre dette arbeidet i sine møter med studentene. Denne rapporten er ment å være både informativ og inspirere til bevisstgjøring om eget arbeid med vurdering innenfor lærerutdanningen.

Målgruppen dette prosjektet har konsentrert seg om, har vært fagmiljøet i lærerutdanningen – både studentene og de faglig ansatte – og det er klart at prosjektet også har tette bånd med skolehverdagen for øvrig. Vi vil derfor gjerne takke de lærerne og grunnskolene som har bidratt med informasjon og deltakelse og på denne måten gjort dette prosjektet mulig. Vi vil også takke prosjektgruppen og prosjektlederne Kirsten Limstrand og Gerd Abrahamsen spesielt, som har tatt tak i denne problemstillingen sammen med Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen. Det er både viktig og givende for senteret å aktivt delta i fagmiljøet på Høgskolen i Bodø.

Til slutt vil vi gjerne takke Utdanningsdirektoratet for den økonomiske støtten som har gjort dette prosjektet og denne publikasjonen mulig. Vi mener det er et stort behov å se videre på vurdering av kunstfagene i skolen. Forhåpentligvis vil denne rapporten være et første steg i det å ta tak i disse problemstillingene i et større perspektiv, hvor den helhetlige systemforståelsen respekteres samtidig som praktiske og håndfaste tiltak kan utvikles.

Ellen Marie Sæthre-McGuirk
Senter- og forskningsleder
Nasjonalt senter for kunst og kultur
i opplæringen

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

I forlengelsen av nasjonale tiltak fra 2007 for å bedre vurderingspraksisen i grunnskole og videregående skole, har Utdanningsdirektoratet satset på å styrke opplæringen i elev- og lærlingvurdering i Universitets- og høgskolesektoren (UH). De ulike nasjonale fagsentrene i Norge er derfor blitt invitert til å rette søkelyset mot sine respektive fagområder med tanke på å heve studentenes vurderingskompetanse.

1.1 PROSJEKT BEDRE VURDERINGSPRAKSIS

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) ble høsten 2008 tildelt prosjektmidler fra Utdanningsdirektoratet for å sette i gang tiltak som kunne heve vurderingskompetansen i kunstfagene blant høgskole- og universitetsansatte ved lærerutdanningene. Senteret gikk i samarbeid med Profesjonshøgskolen ved Høgskolen i Bodø, som påtok seg ansvar for den praktiske gjennomføringen av prosjektet. Det var en forutsetning for tildeling av midlene, at tiltaket skulle gi flere enn ansatte ved Høgskolen i Bodø kompetanseheving i vurdering for læring ved å omfatte alle UH-institusjonene i regionen, jf. utlysning av 25.9.08. I denne forbindelse ble det sendt invitasjon til høgskolene i Tromsø, Nesna og Alta om å delta i prosjektet. Bare Høgskolen i Nesna takket ja til å delta.

Denne rapporten viser fram de tiltakene man har gjennomført og hvilken effekt disse tiltakene har hatt. I første del av rapporten redegjøres det for hvordan elevvurdering gjøres i skolehverdagen, hvordan lærerstudenter undervises om emnet og prosjektledernes forforståelse av helhetssituasjonen. I den andre delen presenteres erfaringer fra oppstartstiltaket i prosjektet, et seminar avholdt våren 2009. Til slutt blir prosjektledernes erfaringer drøftet og det videre arbeidet med vurdering blir presentert.

I samarbeidspartneres prosjektskisse til Utdanningsdirektoratet (UDir) ble det satt følgende mål og delmål for prosjektet:

MÅL FOR PROSJEKTET:

Å styrke vurderingskompetansen i de estetiske fagene blant de ansatte i regionens høgskoler.

Samarbeidspartnerne erkjenner at den vurderingen i de estetiske fagene som finner sted i skolehverdagen, er forankret i lærernes egen kompetanse, deres utdanningsbakgrunn og i skolemiljøet generelt. Dersom vi har som mål å styrke vurderingskompetansen generelt, er det derfor ikke tilstrekkelig å kun se på vurderingskompetansen blant de ansatte. Vi har lagt vekt på en større systemforståelse, der vurderingsaktivitet og vurderingskompetanse er et element som må styrkes, men ikke løsrives fra et holistisk perspektiv på de estetiske fagene i opplæringen. Vi har utarbeidet følgende delmål for prosjektet:

DELMÅL 1:

Å oppdatere de ansatte ved regionens lærerutdanningsinstitusjoner på nye vurderingsforskrifter. Videre å gjøre dem mer bevisste på sitt ansvar i forhold til vurdering av lærerstudenter, både generelt og i kunstfagene spesielt.

DELMÅL 2:

Å gjøre de ansatte kjent med de utfordringene vi står overfor når det gjelder vurdering i kunstfagene i dagens grunnskoler og videregående skoler.

Herfra vil vi søke å utvikle bedre fagdidaktiske virkemidler for vurdering i kunstfagene ved høgskolene, med tanke på å kunne profesjonalisere nyutdannede kunstfaglærere i yrkesutøvelsen.

DELMÅL 3:

Å skape faglige nettverk både innenfor og utenfor høgskolen som støtter interesse for og kjennskap til faglige vurderingsspørsmål.

Vi ser altså at målene befinner seg på flere nivåer, ettersom personalet både skal heve egen kompetanse innenfor vurdering (delmål 1), for så å kunne bruke

denne kompetansen til å utvikle lærerstudentene til å bli profesjonelle på vurdering i sin yrkesutøvelse (delmål 2). En måte å lykkes med dette over lengre tid, vil også kunne være å bygge gode og stabile faglige nettverk (delmål 3).

Det ble oppnevnt ei prosjektgruppe bestående av:

- Gerd Abrahamsen (kunst og håndverk, prosjektkoordinator)
- Kirsten Limstrand (prosjektkoordinator)
- Arild Johnsen (KKS)
- Kari Eldby (adm. og økonomi – ansvarlig)

Det viste seg vanskelig å finne en person fra faget musikk ved Høgskolen i Bodø som hadde anledning å praktisk delta i prosjektgruppa. Det skyldtes til dels stor arbeidsbyrde for musikkansatte ved høgskolen det året. Mange av lærerne var dessuten deltidsansatte i høgskolen, med stillinger i kombinasjon med Bodø Kulturskole. Denne problemstillingen blir videre behandlet i drøftingsdelen i denne rapporten, se kapittel 6. I forbindelse med gjennomføringen av prosjektet ble denne funksjonen ivaretatt gjennom prosjektkoordinatoren som har musikk i fagkretsen.

Utover vurderingsprosjektet i kunstfagene, jobbes det parallelt fra flere fag og innfallsvinkler ved Høgskolen i Bodø for å gjøre de ansatte bevisst på problemstillingene tilknyttet elevvurdering i skolen. Eksempelvis skal det fra høsten 2009 startes etter- og videreutdanningstilbud for lærere i hele det 13-årige skoleløpet (10 studiepoeng) som kvalifiserer lærere for vurdering generelt. Studiet har følgende emner:

- Begrepsavklaringer
- Lov og forskrift (ny vurderingsforskrift fra august 2009)
- Læreplananalyse (tolkning og praktisk arbeid med læreplanen og kompetansemålene)
- For yrkesfaglærere vil yrkeskompetanse stå sentralt
- Lærer-/instruktørrollen - klasseledelse

- Praktisk vurderingsarbeid som støtter læring og utvikling og øker elevenes motivasjon for å lære
- Hvordan etablere og opprettholde tolkningsfellesskap, systematisk erfaringsdeling og refleksjon over egen praksis (sikre videre utvikling av "Vurdering SOM læring" etter endt utdanning)

Videre jobbes det aktivt med å utvikle bedre fagdidaktiske virkemidler for vurdering innenfor alle fagseksjonene på høgskolene, slik at lærerstudenter har mulighet for å få denne kompetansen som en nødvendig del av profesjonsutdanningen.

1.2 KUNSTFAGENE OG ELEVVURDERING I HISTORISK PERSPEKTIV

I Utdanningsdirektoratets brev av 27.4.06, hvor det ble gjort rede for utviklingsarbeid om nasjonale vurderingskriterier, omtales praktiske og estetiske fag som "fag som er vanskelige å vurdere".¹ I det følgende reflekteres det over eventuelle historiske eller fagkulturelle årsaker til at fagene kunst og håndverk og musikk kommer inn under denne karakteristikken. Spørsmålet tas videre opp i drøftingsdelen av rapporten.

1.2.1. KUNST OG HÅNDVERK

Skolefaget forming fikk i 1997 nytt navn, kunst og håndverk. Forgjengeren, forming, var rundt 1960 en nyskaping som avløste de tidligere ferdighetsfagene. Rett nok rommet ferdighetsfagene både "håndens og åndens" arbeid i den forstand at de vektla både det estetiske og det håndverksmessige. Formingsfaget var fra starten en nokså problematisk størrelse for grunnskolelærerne. Faget skulle, i følge Forsøksplanen av 1960, gi barn mulighet for kreativ utfoldelse og estetisk frihet. Formkunnskapen og håndverket kom i andre rekke, definert som delmål og middel, ikke som mål. Faget som var tenkt å skulle bli arena for barns selvuttrykk og personlige uttrykk, ble snarere arena for læreres frustrasjon fordi de ikke fikk grep om hvordan faget egentlig var tenkt å gjennomføres.

Det personlige uttrykket, selvtuttrykket, som blir til gjennom den kreative prosessen var målet i formingsfaget, og dette at elevene skal uttrykke seg, er fortsatt et mål for skapende arbeid i kunst og håndverk. Vurdering som er ment som konstruktiv veiledning, kan være vanskelig for både elev og lærer fordi uttrykket oppfattes som personlig og subjektivt. Den historiske og fagkulturelle nære forbindelsen mellom det emosjonelle og det personlig skapende i dette faget, er etter manges syn kunstfagernes styrke, samtidig som den kan være et hinder for lærerens egen nøkterne tilbakemelding og vurdering. Det gir en problematisk balanse mellom subjektivitet og objektivitet under vurderingsaktiviteten.

Visuelle former og artefakter omgir oss i dagliglivet, og vi bruker begrep som *liker – liker ikke* og *fint – stygt* når vi omtaler dem. I dette prosjektet så vi at de positive ordene *liker* og *fint* brukes også når lærere omtaler elevs skapende arbeid. Små barn former med spontanitet og oppriktighet, og dette appellerer sterkt til de voksne i læringssammenheng. Begeistringen for det barnlige uttrykket gjør det lett å gi positiv respons. Det kan synes som den faglige og saklige vurderinga av formingsarbeid ofres til fordel for anledningen for å rose. Det er like vel lite konstruktiv veiledning i ”Å, så fint!”

Det er svak tradisjon for å formulere læringsmål i kunst og håndverk i grunnskolen. Formingsfaget (1960-1997) var lærebokfritt, og selv om det ble produsert lærebøker fra 1997, har det ikke etablert seg en praksis for å bruke disse bøkene. Dette er oppsiktsvekkende når vi samtidig kan vise til tall fra Utdanningsspeilet 2006 hvor vi ser at mindre enn 60% av lærerne som underviser i Kunst og håndverk, har fordypning i disse fagene og mindre enn 20% av dem som underviser i dette faget har minst 60 studiepoeng i det. (Utdanningsspeilet: 2006) Lærebøker gir ikke nødvendigvis undervisningen et løft, men de konkretiserer mål og innhold på en måte som kunne vært starthjelp for lærere i dette faget.

Prosessdokumentasjon i form av mappe har vært et begrep i faget helt siden forming ble innført i 1960. Dokumentasjonen gir innblikk i forarbeid, faglige vurderinger, valg, bortvalg og refleksjon. Både mapper og

utstillinger brukes ved en del skoler som vurderingsgrunnlag.

Også undersøkelser etter innføring av L97 viste at kunst og håndverk var det grunnskolefaget som hadde dårligst utdannede lærere. Faget brukes ofte til å saldere timeplaner, og hvem som helst kan dermed få i oppgave å undervise i det. Grunnskolelærerne underviser oftest i mange fag, og kunstfagene er ikke blant de høyest prioriterte i skolehverdagen. Manglende fagkompetanse hos lærerne bidrar til at både undervisning og vurdering blir episodisk og tilfeldig. Lærere som har vært informanter i dette prosjektet, viser at de omgår problemene ved å vurdere holdninger og aktivitet framfor fag. Det kan se ut som om elever som jobber jevnt og trutt og er produktive, får god respons i form av vurdering/karakter. *Vurdering for læring*, den viktige veiledningen som skal føre elevene framover i læreprosessen og bidra til at de forbedrer fagkompetansen, dreier seg først og fremst om å finne praktiske løsninger på tekniske problemer, mens det arbeides lite med formgiving og uttrykk.

1.2.2. MUSIKK

Faget Musikk har ingen lange tradisjoner i grunnskole og videregående skole. Inntil Forsøksplanen av 1960 het faget sang og var et ferdighetsfag. I Forsøksplanen skulle musikkfaget omfatte emnene *sang, spill* og *musikkforståelse*. Vi kan dermed se at det beveget seg på vei inn i teoriforståelse, skjønt sang og spill bekreftet at det fortsatt var et praktisk fag. I Mønsterplanen av 1974 (M74) ble emnene i musikkfaget kalt *lytting, vokale aktiviteter, instrumentale aktiviteter* og *bevegelse*. Bevegelse omfattet blant annet sangleiker, dans og drama. Forflytter vi oss fram til Mønsterplanen av 1987 (M87), finner vi hovedemnene: *sang og annen vokal aktivitet, spill, musikk, bevegelse* og *drama*, og *musikkorientering*. Her aner vi hele tiden en utvidelse av fagemner, samtidig som vi leser at timetallet skal være det samme som tidligere (ni timer hvert år i barnetrinnet, tre timer på ungdomstrinnet). Timetallet ble heller ikke utvidet i forhold til de læreplanene som fulgte siden; her går det meste av fagutvidelse med til norsk og matematikk.

I læreplanen av 1997 (L97) er *sang og andre vokal aktiviteter* fjernet som særskilt fagemne. Nå sitter vi ig-

jen med fagemnene: *musisere og danse, komponere og lytte*. I Læreplanen av 2006 (LK06) er ordet *dans* tatt vekk og faget inneholder nå emnene *musisere, komponere og lytte*. Her tenkes sangen ivaretatt i musiseringen.

Når vi går inn i fagplanene og studerer formål og detaljer i delemnene, er det lett å se at faget har fjernet seg mer og mer fra det praktiske (sang, spill, dans), med tyngdeoverføring til det teoretiske feltet, slik vi ser av flere beslektede fag i denne tidsperioden. Vi kan imidlertid konstatere at faget er til dels omfattende hele veien i forhold til den tidsressurs det disponerer. Vi vet også at faget musikk var obligatorisk i lærerutdanningen i Norge helt fram til slutten av 1990-tallet. Det betød at alle lærere som ble utdannet i tidsrommet 1959 til 1990 hadde en viss kompetanse på å undervise i- og å vurdere i musikkfaget.

Rundt 1990 var musikk en periode obligatorisk fagdidaktisk kurs og deretter omgjort til valgfritt fag. Det vil si at studentene måtte velge minst to av fire såkalt praktisk-estetiske fag i fagkretsen (musikk, kunst og håndverk, mat og helse, og kroppsøving). Siden er dette kravet frafalt. I dag (2009) eksisterer ingen krav om at studenter skal ha noen av disse fagene i utdanningen sin. En konsekvens av dette er at fagtilbudet er nedbygd i de små høgskolemiljøene, eksempelvis ved

Høgskolen i Bodø. Det er tenkelig at selv om situasjonen skulle endres ved politiske tiltak i forbindelse med en ny lærerutdanning, vil det ta lengre tid å bygge opp disse miljøene igjen, slik at de kan ivareta kompetansebehovet i disse fagene.

En annen konsekvens som vil ha direkte innvirkning på skoleelevens hverdag og kompetanseutvikling, er at flere årskull med lærere der de fleste er uten kompetanse i noen av de estetiske fagene, uteksamineres ved høgskolene og universitetene. Dette igjen fører til at det tilsettes lærere i grunnskolen som ikke eier denne kompetansen, men som likevel blir satt til å undervise i fag som for eksempel musikk. Fortrinnsvis gjelder dette for barnetrinnet, men det er sannsynlig at også ungdomstrinnet benytter ufaglært arbeidskraft på dette feltet (eksempelvis utøvende musikere). Noe som kan virke motiverende nok, men de ufaglærte, enten de virker på barnetrinn eller ungdomstrinn, har uansett ingen formell kompetanse på feltet **elevvurdering** i dette faget. Det bør vel også sies at selv om en student går ut med 15 studiepoeng musikk, har denne lite kompetanse i vurdering i faget.

Dette er et nødvendig bakteppe for å forstå hvilke utfordringer vi står overfor når elever skal vurderes i musikkfaget.

2 VURDERINGSFORSKRIFTER OG KONSEKVENSER FOR KUNSTFAGENE

I dette kapitlet ser vi på vurderingsforskriftene generelt, for deretter å sette søkelyset på hva som synes å være spesielt for kunstfagene. Vurdering i kunstfagene skal følge de generelle forskriftene, så denne rapporten starter med å se på formålet og grunnlaget for vurderingen. I Utdanningsdirektoratets forslag til nye forskrifter (datert 8.5.09) heter det:

§ 3-2 Formålet med vurdering

Formålet med vurdering i fag er å fremme læring **undervegs** og uttrykke kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten **undervegs** og ved **avslutninga** av opplæringa i faget. Vurderinga skal gi god tilbakemelding og rettleiing til elevane, lærlingane og lærekandidatane.

§ 3-3 Grunnlaget for vurdering i fag

Grunnlaget for vurdering i fag er **alle** kompetansemåla i læreplanene for fag slik dei er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. I vurderinga i fag skal ikkje føresetnadene **og haldningane** til den enkelte, fråvær, eller andre forhold knytte til ordenen og åtferda til eleven, lærlingen eller lærekandidaten trekkjast inn.

Ettersom målene i læreplanen (LK06) til dels er store og uoversiktlige, er det nødvendig at skolen og lærerne bryter dem ned for å gjøre dem mer konkrete. Læreren trenger god fagkompetanse for å kunne se hva som inngår av fagstoff i kompetansemålene og kunne bryte dem ned. I kunstfagene har det vært vanlig å vurdere holdninger, som iver og innsats, framfor faglige prestasjoner.

Vurdering for læring må nødvendigvis ta utgangspunkt i det *faglige* arbeidet som er gjort og råd som kan gi eleven retning framover. Det betyr ikke at ros og oppmuntring skal utelates, som en del av motiveringen. Men, det alene er ikke tilstrekkelig som vurdering.

I forslaget brukes begrepene **undervegsvurdering** og **sluttvurdering**. Om undervegsvurdering heter det i § 3-11:

*Undervegsvurdering skal brukast som ein reiskap i læreprosessen, grunnlag for tilpassa opplæring og bidra til at eleven, lærlingen og lærekandidaten **aukar** kompetansen sin i fag, jf. § 3-2. Undervegsvurderinga skal gis løpande og systematisk og kan vere både munnleg og skriftleg. Undervegsvurderinga skal innehalde grunn-gitt informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lærekandidaten og skal givast som meldingar med sikte på fagleg utvikling.*

*Meldingane skal gi rettleiing om korleis eleven, lærlingen og lærekandidaten kan auke kompetansen sin i faget. **Eleven, lærlingen og lærekandidaten har minst ein gong kvart halvår rett til ein samtale med kontaktlæraren eller instruktøren om si utvikling i forhold til kompetansemåla i faga som ein del av undervegsvurderinga.***

Læraren skal vurdere om eleven har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, jf. opplæringslova §§ 5-1 og 5-4.

Sluttvurderinga skal gi informasjon om måloppnåelsen til eleven har ved avslutningen av opplæringen i faget:

§ 3-17 Sluttvurdering i fag

Sluttvurderinga skal gi informasjon om måloppnåinga til eleven, lærlingen og lærekandidaten ved avslutninga av opplæringa i fag i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. § 3-3.

Det understrekes i forskriften at sluttvurderinger i grunnskolen kan være standpunktkarakterer og/eller eksamenskarakterer, mens sluttvurderinger i videregående opplæring også kan være karakterer til fag-/svenneprøve og kompetanseprøve. Undervegsvur-

dering og sluttvurdering skal sees i sammenheng for å bedre opplæringen til eleven, lærlingen og lærekandidaten.

Standpunktkarakterer er karakterer som blir gitt ved avslutningen av opplæringen i fag, jf. Læreplanverket for Kunnskapsløftet, og som skal føres på vitnemålet (jf. § 3-18). Standpunktkarakteren må baseres på et bredt vurderingsgrunnlag som samlet viser kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3. Eleven skal ha rett til å forbedre kompetansen sin i faget fram til standpunktkarakteren er fastsatt. Rettstryggheten skal sikres ved at eleven blir gjort kjent med hva det er lagt vekt på i fastsettinga av standpunktkarakterer.

Vi kan altså slå fast at vurdering har som hovedhensikt å fremme læring, og derfor brukes begrepet "vurdering for læring" eller "vurdering som læring" i undervegsvurderingen som underforstått skal peke framover i læringsprosessen og bidra til at elevene øker kompetansen i faget. Tradisjonelt sett har vi i skolesystemet i Norge foretatt "vurdering av læring" som i stor grad innebærer kontroll av det utførte arbeidet. Enhver

tilbakemelding skal peke framover, og må derfor ta utgangspunkt i arbeid som alt er utført.

Elevene har altså krav på halvårsvurdering i fag som en del av undervegsvurderingen (jf. § 3-13). Vurderingen skal beskrive kompetansen til eleven i forhold til kompetansemålene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Den skal også gi veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget. Det skal gis halvårsvurdering uten karakter gjennom hele grunnopplæringen. Fra åttende trinn skal alle elever hvert halvår få halvårsvurdering med karakter i fag dokumentert skriftlig.

Det skal dokumenteres at undervegsvurdering er gitt, jf. §§ 3-11 til 3-15. Dette er nytt i forskriftene og vil bli særlig utfordrende for fag med få timer til disposisjon, som musikk.

Elevene har også rett til å være med å vurdere seg selv og sine egne arbeider underveis i læringsprosessen. I § 3-12 heter det at egenvurderingen skal være del av undervegsvurderingen, og at eleven skal delta aktivt i denne vurderingen.

3 EKSEMPLER PÅ DAGENS VURDERINGSPRAKSIS I KUNSTFAGENE

I prosjektbeskrivelsen til Utdanningsdirektoratet om dette prosjektet ble det antydnet noen særlige utfordringer for kunstfagene, slik de oppfattes av lærere som underviser i fagene på ungdomstrinnet på en ungdomsskole i Nordland. Samtalene der opplysningene nedenfor kom fram, ble holdt før prosjektet startet og danner en del av kunnskapsgrunnlaget for det overordnede prosjektet.

3.1 EKSEMPEL FRA EN UNGDOMSSKOLE

- Lærere som underviser i kunstfagene i ungdomsskolen, kan ha svært mange elever å forholde seg til. Ved den aktuelle ungdomsskolen kan en faglærer i musikk møte eleven bare en time i uka og ha rundt 200 elever å forholde seg til. Læreren skal likevel kunne gi vurdering for læring med og uten karakter, og elevene skal også ha mulighet for å delta i vurderingen innenfor denne tiden.
- De aktuelle lærerne mener at deler av kunstfagene er vanskelige å vurdere, ettersom de på en måte berører personligheten. Lærerne sier at elever føler seg utsatt i vurderingssituasjonen. Dermed må man vurdere med varsomhet. Lærere sier at de er svært forsiktige med bruken av tallkarakterene 1 og 2 i disse fagene.
- Ettersom disse fagene er likt vektet med andre fag på eksamensvitnemålet, er elevene særlig "på hugget" for å få en rettferdig karakter. Det har ført til at lærerne gjerne utarbeider mange delkomponenter som synliggjøres i en matrise hvor hver delkomponent vurderes for seg og deretter slås sammen i en sluttvurdering. Bak en slik matrise kan det ligge god veiledning i forhold til kompetansemål, men denne veiledningen har tradisjonelt vært gitt som muntlige kommentarer. Lærerne sier at hvis de skulle skrive ned alt, hadde de ikke fått annet å gjøre.

3.2 DOKUMENTASJON OG EGENVURDERING

I kunst og håndverk er det lange tradisjoner for å dokumentere faglig arbeid i arbeidsbøker, mapper, presentasjoner og utstillinger. Det er også vanlig at lærer og elever fører en dialog i vurderingsprosessen. De nevnte dokumentasjonsformene benytter kunst og håndverklærerne ved denne ungdomsskolen seg av. Musikk lærere sier at de ofte bruker film fra framføringer som dokumentasjon i forhold til ulike komponenter som er under vurdering. I musikk benyttes også en slags respons- eller kameratvurdering i det de tar i bruk metoder fra eks. IDOL, hvor medelever er med og gir poeng eller kommentarer.

3.3 EKSEMPLER PÅ VURDERING PÅ BARNETRINNET

Etter de nye forskriftene (2009) skal det fortsatt være slik at det bare skal benyttes vurdering uten karakter på barnetrinnet (1-7 trinn). Dette gjelder selvsagt også for kunstfagene. Underveisvurdering skal gis løpende og kan være både muntlig og skriftlig. Også foreldrene har rett til å få en planlagt og strukturert samtale to ganger i året med tanke på å få vite hvordan elevene står i forhold til kompetansemålene i hvert enkelt fag (§ 3-9 i vurderingsforskriften). Vi presiserer her at dette også gjelder kunstfagene.

Fra praksisskolene som er knyttet til lærerutdanningsinstitusjonene, kan vi se et mønster på hvordan kunstfagene inngår i vurderingen. Det kan leses ut fra ukeplaner (eller 14-dagers planer) og av vurderingsskjemaene knyttet til disse planene. Vi kan også lese noe ut av referater fra kontaktmøter og elevsamtaler.

Eksempelvis kan et skjema for referat fra en elevsamtale for andre trinn se slik ut:

Elevsamtale, 2. trinn	
Navn: _____	Dato: _____
Eleven i forhold til mål:	
Norsk skriving/lesing	
Matematikk	
K&H, musikk, gym, RLE, natur og miljø	
Eleven i forhold til generell del og prinsipper for opplæring	
Arbeidsvaner, orden, lekser, tilpasning	
Trivsel i klassen/skolen, Eget bidrag til miljøet	
Oppsummering: _____ _____	
Vektlegging videre: _____ _____	
_____	_____
Elev	Kontaktlærer

Vi ser her at kunst og håndverk og musikk er slått sammen med flere andre fag, som gjerne kommer i kategorien "annet" ved andre skoler. Det innebærer at man ikke bruker mye tid på disse fagene i elevsamtalene. Forklaringen kan vi muligens finne fra de senere år da det har vært fokus på nasjonale prøver og måling av internasjonale standarder (eks TIMMS). Kvaliteten i kunstfagene blir ikke prøvd og målt nasjonalt eller internasjonalt. Dermed er det lett å skyve dem unna i vurderingssamtalene. Hovedforklaringen kan også ligge et annet sted: kunstfagene er redusert betraktelig i lærerutdanningen i Norge etter at disse fagene ikke lenger ble obligatoriske i lærerutdanningen. I dag kan en student gå ut fra fireårig lærerutdanning uten å ha et kunstfag i fagkretsen, men han kan likevel bli satt til å undervise i disse fagene på barnetrinnet i skolen. De studenter som har mer enn 30 studiepoeng i kunstfagene, blir ofte satt til å undervise på ungdomstrinnet, dersom de tilsettes i kombinerte skoler. En slik situasjon resulterer i svært lav fagkompetanse i kunstfagene for barnetrinns lærere.

Vi vil nå se litt på noe som kan bekrefte dette, gjennom å studere ulike skjema som benyttes, en metode som har vært brukt under evalueringen av L-97 (Klette:2003). Her er eksempel på en ukentlig arbeidsplan benyttet på 7. trinn ved en praksisskole. Det er utarbeidet etter et såkalt "løypenett", og denne eleven er anbefalt "løype C", som er den mest utfordrende løypa.

	NORSK – løype C	MATTE – løype C	ENGELSK – løype C	ANDRE FAG
MÅL	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte hvordan språkbruk kan påvirke i sosiale relasjoner • Lære å finne litterære virkemidler. 	<ul style="list-style-type: none"> • kunne titalssystemet og plassverdiene (repetisjon) • beherske negative tall 	<ul style="list-style-type: none"> • lage en skriftlig presentasjon av seg selv, framføre denne muntlig • delta aktivt på samtaler 	<ul style="list-style-type: none"> • lære om hinduismen. • lære om Asia

Her ser vi at kunstfagene ikke er tatt med i den ordinære arbeidsplanen.

Målene på arbeidsplanen tar gjerne utgangspunkt i målskjema som er utarbeidet for hver temaperiode. Sammen med arbeidsplanen, har eleven et ukentlig vurderingsskjema. Dette skjemaet er også et redskap for å få elevene fokusert på hvilke mål de jobber med hver uke. Et vurderingsskjema kan se slik ut:

VURDERINGSSKJEMA 7.TRINN - UKE	
Ukas mål:	Velg ett av målene i hvert av fagene på arbeidsplanen og gi din vurdering av hvordan du behersker dette. Skriv målet, sett så kryss.
Eksempel:	
Matte:	_____ Beherske negative tall _____
	_____ Kan godt _ Kan noe _ Kan lite _

Også her ser vi at vurderingen følger fagene. Når kunstfagene ikke er på den ukentlige (eller 14-dagers) arbeidsplanen, får elevene heller ingen vurdering i disse fagene. Det er sannsynlig at dette fører til en slags ”skjult læreplan”, hvor man underforstått betrakter disse fagene som mindre viktig.

Det betyr ikke at disse fagene nødvendigvis hoppes over. I praksis synes det å være slik at skolen gjennomfører kunstfagene som en slags ”prosjekt”: enten tverrfaglig, eller i perioder med bare dette faget. Eksempelvis kan det være en periode over tre uker hvor elevene lærer å strikke eller jobbe med symaskin i kunst og håndverk. Eller en periode hvor elevene jobber med dans og sang i musikk, noe som gjerne skal ende ut i en felles fremføring (for hele skolen eller for trinnet). Vi registrerer at vurdering (og dokumentasjon av vurderingen) etter en slik prestasjon i disse fagene, er svært upresis eller fraværende.

Ved en av praksisskolene har de delt opp kunstfagene i fem perioder utover året.

I kunst og håndverk og musikk inneholder hvert tema en arbeidsperiode som ender opp i et produkt som blir vurdert. I tillegg vurderes innsats og vilje til samarbeid i selve arbeidsperioden. Eksempelvis kan elevene på 7. trinn ha kunsthistorie i den ene temaperioden. Da har de en del teori om bl.a. renessanse, nasjonalromantikk og ekspresjonisme. Den praktiske biten handler om at hver elev skal lage hvert sitt bilde med utgangspunkt i hver periode. Etter endt temaperiode gjennomfører faglærer vurdering av alle elevene på et skjema som dette:

Fag: Kunst og håndverk		Emne: Kunsthistorie	
Elevens navn	Vurdering av ferdig produkt	Vurdering av arbeidsinnsats underveis	

Denne vurderingen kan kontaktlærer trekke inn i elevsamtalen. Den danner, sammen med elevens vurdering, utgangspunkt for elevens måloppnåelse i dette faget.

Lærere i kunstfag understreker at mange elever mestrer på en helt annen måte i praktiske fag enn i de teoretiske fagene. For disse elevene er det enormt viktig at de gode prestasjonene synliggjøres i samtalen, slik at det kan bidra til å øke mestringsfølelsen. De har liten kontroll med at dette blir gjennomført fordi de ikke deltar på kontaktmøtene.

Lærere i kunstfag er opptatt av at disse fagene ikke må undervurderes, selv om de ser at de har tapt status i de senere år. De presiserer at mange elever sliter i fagene norsk, matematikk og engelsk og kan ofte ende opp med lav måloppnåelse ved flere anledninger. For de mer praktiske elevene er det selvfølgelig en unik motivasjon og trivselsfaktor å oppnå høy måloppnåelse i fag de virkelig mestrer. For mange vil det si de praktisk-estetiske fagene.

Ettersom kontaktmøtene (mellom skole og heim) to ganger i året er nærmest obligatoriske, har vi hentet ut eksempel på referat etter to slike møter ved en av praksisskolene: fra 4. trinn og fra 6. trinn.

Elev:	Referat fra kontaktmøtet høst 2008 – 6. trinn
Sosialt	Er i godt humør og trives på skolen. Har gode venner
Faglig: * Norsk	Leser godt. Er muntlig aktiv. Må ta seg bedre tid med skriftlig arbeid. Skrifta kan bli litt slurvete og en del skrivefeil. Har en del feil på punktum og stor bokstav. Har hatt fine foredrag i høst. (Her følger også resultater fra Carlsten-testen)
* Matematikk	Jobber bra og har forstått bra det vi har jobbet med i høst. Alt rett på prøven om addisjon og subtraksjon. Får bra til multiplikasjon.
* Engelskhar gode evner og viser god fremgang i engelsk. Hun leser og skriver godt og er muntlig aktiv. Har gode resultater på gloseprøvene.
* Andre fag	Er stor sett muntlig aktiv og jobber bra. Har ofte innspill til diskusjoner og samtaler
Arbeidsvaner/arbeidsmåter	Jobber bra i timene, både alene og sammen med andre.
Orden og oppførsel:	Har god kontroll på skolesakene/leksene. God oppførsel
Oppfølging og avtaler:ønsker mer høytlesing på skolen. Dette kan vi prøve å få til i par, grupper eller i hel klasse. Organisering med friminutt er blitt diskutert og vil bli fulgt, med sikte på å finne bedre løsninger.

Vi ser her at kunstfagene ikke synes å være diskutert, annet enn som et generelt ”fenomen” under kategorien ”andre fag”. Også innenfor denne kategorien kan vi se at den vurderingen som er gitt er av svært generell karakter i ikke i retning av ”vurdering for læring”, slik de nye forskriftene legger opp til (Black: 2006, Engh m.fl: 2007).

Vi tar også med et tilsvarende referat fra 4. trinn ved samme skole, som bekrefter noe av det samme:

Navn:	Referat fra kontaktmøte 4.trinn, høst 2008
Sosialt:er stort sett sammen med noen i friminuttene, men trenger sosial trening. Det går bra å være sammen med andre når han får viljen sin. Han takler ikke at andre får bestemme, men blir lei seg når det oppstar en konflikt.
Faglig: * Lese	Trenger daglig lesetrening: Carlsten leseprøve 17 ord/min. Strever med innholdsforståelse. Er med på lesekurs på skolen
* Skrive	Utelater bokstaver i begynnelse/slutten av ord. Varierende arbeidsinnsats og motivasjon.
* Regneoppnådde.....på kartleggingsprøven. Denne testen viser at han kan mye matematikk, men at han sliter med enkelte stykker innen tekstopp-gaver og utsagn/likninger.
Arbeidsvaner/ arbeidsmåterhar ofte gode arbeidsvaner, men må få mer struktur på leksene. Er ofte sen med å få opp de riktige bøkene, men kan jobbe godt og konsentrert i timene når han er i gang. Er spesielt ivrig i matematikk. Deltar muntlig når han er motivert.
Orden og oppførsel:har stort sett god orden. Kan være noe glemming av lekser innimellom. God oppførsel.
Oppfølging og avtaler:	lære seg og ta og gi i samspill med andre øve på å spørre de andre elevene når han er usikker øve på å ikke bli sint når det oppstår uenigheter prøve selv å finne de riktige bøkene som skal være med hjem øve mer på lesing og skriving vise større engasjement i klassen

Vi ser at her er ikke kunstfagene nevnt med et ord. Heller ikke andre fagområder, utenom norsk og matematikk. Vi ser også at i oppfølging av avtaler, er vurderingen mye av type ”øv mer”, skjønt når det gjelder det sosiale er dette mer presisert.

Vi kan altså se et mønster. Kunstfagene er ikke trukket inn verken i ukeplaner, arbeidsplaner, vurderingsskjema eller i kontaktmøter. De blir verken målt, evaluert eller diskutert. Ei heller er det noe i disse fagene som kreves å følges opp. Altså får disse fagene liten eller ingen oppmerksomhet både fra skolens og hjemmets side når læreren skal dokumentere og formalisere læring. Ei heller kan vi lese at det er interessant med en progresjon innenfor disse fagområdene. Det kan virke som de er usynlige i kunnskapsbasen. De bare er der i skolehverdagen.

Det finnes likevel lyspunkter når det gjelder å trekke kunstfagene aktivt inn i elevvurderingen. Her følger et eksempel fra en barneskole i Nordland fylke:

3.4 ET EKSEMPEL PÅ GODE INTENSJONER OG INNARBEIDD VURDERINGS- PRAKSIS

Ved en barneskole i Nordland har de estetiske fagene lenge vært satsingsområde. Her er det en drivende kulturkontakt² som særlig har vektlagt at visuell kunst skal bli en mye brukt ingrediens i skolehverdagen, et middel til vekst og dannelse for elevene.

I kunst og håndverk fungerer den slik at de som underviser i faget, leverer skriftlig vurdering av hver enkelt elev i god tid før kontaktmøtene høst og vår. Kontaktlæreren tar så opp vurderingen i møte med elev og foreldre. Vurderingen er en tekst som forteller om kompetanse og utvikling, og som i tillegg tar opp sosiale forhold som innsats og atferd. Skolen skal nå starte med systematisk mappevurdering i alle fag.

Her er altså et eksempel på at kunstfagene tas med i den systematiske gjennomgangen av elevens kompetanse. Vurderingen er formalisert, og den vektlegger faglig utvikling

Begrepene ”vurdering for læring” og ”kjennetegn på måloppnåelse” er ikke brukt ved denne skolen. Det tyder på at Utdanningsdirektoratets prosjekt og utviklingen av nye retningslinjer for vurdering ikke er gjort kjent for kollegiet. Det finnes likevel en vurderingspraksis som omfatter de estetiske fagene.

4 HVORDAN FORBEREDER VI DAGENS LÆRERSTUDENTER?

I lærerutdanningen står vi i den dobbeltrollen at vi både skal vurdere studentenes arbeid og vi skal lære studentene å vurdere elevarbeid. Samtidig som faglærerne i lærerutdanningen selv skal framstå som profesjonelle yrkesutøvere og gode modeller i måten de vurderer på i voksenopplæringen, skal de også gjøre lærerstudentene profesjonelle når de skal ut i felten og vurdere arbeidet som gjøres av barn og unge. Det kan være nødvendig å være bevisst på at det kan være forskjeller i måten arbeidet til barn og voksne vurderes, noe vi velger å ikke utdype her.

4.1 OM VURDERING I LÆRERUTDANNINGEN GENERELT

En vurderingstradisjon i høgskoler og universiteter har, gjennom bruk av ekstern sensur og mange skriftlige oppgaver, vært at lærerstudenter ikke har hatt krav på begrunnelse for de arbeider de har levert inn, med mindre arbeidene har vært vurdert til "ikke bestått". Dette innebærer at utdanningsinstitusjonene i stor grad har bedrevet "vurdering av læring" og ikke "vurdering for læring". I de siste tiår er tradisjonen med mappevurdering kommet inn også her (Dysthe: 2007). Det betyr at studenter innenfor enkelte fag kan få presis og målrettet underveisvurdering (framovermelding) før de leverer sluttproduktet. Dette anser vi som en forbedring av gårdagens vurderingssystem i utdanningsinstitusjonene

Allmennlærerutdanningen ved Høgskolen i Bodø har tema "vurdering" som et fagemne innenfor pedagogikkfaget. Det innebærer at studentene gjør seg kjent med teori, begreper og forskrifter knyttet til vurdering generelt, og at de prøver ut vurdering i praksis, både gjennom øvingseksempler i teoriundervisningen og ute i praksisfeltet. Studentene inviteres også til studentsamtaler med lærer, både på generelt grunnlag og i forhold til fag første studieår. Her får de anledning til å være med på å drøfte organisering av læringsak-

tiviteten og utbytte av egen læring. Ettersom kunstfagene ikke er med i utdanningens obligatoriske del, er de ikke med i denne praksisen. Videre understrekes at studenter deltar kontinuerlig i fag og emneevaluering i alle fag i utdanningen.

Det kan være verdt å nevne at studenter har en tendens til å kreve en vurdering slik de selv er blitt vurdert fra de skoler de kommer fra – grunnskole og videregående. Dette viser seg også når de går ut i praksisfeltet. Da kan de lett falle inn i en vurderingsform som er beslektet med det de selv har vært "utsatt" for. Ofte kan det dreie seg om mye prøver og testing, ut fra en behavioristisk læringstradisjon hvor "vurdering av læring" står i fokus. Dersom praksislærerne også henger igjen i denne tradisjonen, er det ikke enkelt å få til forandring.

Lærerutdanningsinstitusjonen står dermed overfor en stor utfordring når det gjelder å tenke nytt innenfor vurdering, noe som vil kan tid før det blir innarbeidet i alle ledd. Dette er også understreket i England hvor man har jobbet med å endre systemet over mange år. Black og William (2003) bekrefter at dette er komplisert og tidkrevende ettersom det er snakk om en grunnleggende kulturendring.

I all vurdering av faglig arbeid trenger vi ikke bare generell vurderingskompetanse, men også god fagkompetanse. I hvert fag (her kunstfag) må studentene få anledning til å tilegne seg tilstrekkelig fagkunnskap for å kunne bryte ned kunnskapsmål og lage kjennetegn på måloppnåelse i de fagene de underviser i. Et spørsmål blir jo hvorvidt lærerstudentene får den nødvendige fagkompetansen når de forlater lærerutdanningsinstitusjonen etter endt studie i eks. musikk og kunst og håndverk.

4.2 KUNST OG HÅNDVERK I ALLMENNLERERUTDANNINGEN: FORBEREDELSE TIL ELEVVURDERING

Forutsetningen for å kunne lære å formulere kjennetegn på måloppnåelse og vurdere elevarbeid ut fra det, er at man har nokså omfattende fagkunnskap og egen erfaring fra skapende prosesser. Studentenes bakgrunnskunnskap er svært varierende. I fagdidaktikk i kunst og håndverk ved Høgskolen i Bodø kommer undervisningen om elevvurdering derfor et godt stykke ut i studiet. Inneværende studieår har det vært et mål at studentene skal ha lært å bryte ned kompetansemål, å fordele mål progresjonsmessig på de årene kompetansemålene gjelder for, og å formulere kjennetegn på kompetanse på to og tre nivå. Vanligvis knyttes undervisningen i fagdidaktikk til studentenes samtidige erfaringer fra egne skapende prosesser der de behandler problemstillinger som grunnskolens kompetansemål beskriver. Studenten på bildet nedenfor arbeider med blant annet komposisjon, lys, skygge og volum, som er innholdet i kompetansemålet som brukes som eksempel. At bildene samtidig blir personlige uttrykk, er ikke vanskelig å se.

Student i arbeid. Foto: Johanna Collinder Ratkic.

Nedenfor følger eksempel på hvordan arbeidet med nedbryting av mål og formulering av kjennetegn på måloppnåelse gjennomføres.

Å bryte ned kompetansemål til konkrete delmål

Det er valgt et kompetansemål som gjentas alle tre årene på mellomtrinnet etter spiralprinsipp. Målet brytes ned til konkrete, oppnåelige delmål på en måte som viser progresjon over de tre årene.

Kompetansemålet er at elevene etter 7. trinn skal kunne

- bruke egenskygge og slagskygge i tegning

Delmål for 5. trinn

Elevene skal kunne

- finne ut av og forklare forholdet lyskilde – skygge gjennom å observere skygge ute i sol, inne i styrt lyssetting.
- tegne skyggen sin, f eks med lavt lys, så beina blir lange og hodet lite, med lys nesten rett ovenfra. Observere og sammenlikne, vise og uttrykke forståelse. (Ute i sol, eventuelt inne med papir på golvet, eller tegne med kritt på golvbelegget.)
- sette opp gjenstander til stilleben, styre lyskilden slik at slagskyggen blir tydelig, tegne/male/klippe motivet, studere og reflektere over resultatet. (Leker, ting i klasserommet.)
- kunne begrepet "slagskygge".
- anvende kunnskapen i tegning, maleri, tegneserie, film: Jeg og skyggen min.
- Læreren skal videre oppmuntre til å bruke slagskygge i annet Kunst og håndverks arbeid der det passer.

Delmål for 6. trinn

Elevene skal kunne

- gjenkalle tidligere erfaring, f eks ved å se på bildene fra 5. trinn.
- forstå fenomenene "egenskygge", "halvlys", "halvskygge" og "kjerneskygge" gjennom observasjon og refleksjon. (Er det skygge bare på underlaget, omgivelsene? Se på en (hvit) ball med styrt lyssetting, en (hvit) kopp, på hverandre sine ansikter: Det er skygge også på gjenstanden selv)
- gjenkjenne lys- og skyggeforhold i kunstbilder, fotografier og annet og forstå hvordan lys og skygge gir volum.

³ Udir: Vurdering – Et felles løft for bedre vurderingspraksis – en veiledning, side 9.

- kunne begrepene ”egenskygge”; ”halvlys”, ”halvskygge”, ”kjerneskygge”, ”høylys” og ”volum”
- lyssette hverandre for å fotografere og får fram stemning og volum
- tegne en situasjon med bruk av lys og skygge, f eks ved hjelp av fotografier som settes sammen (klipp og lim eller PC). Egen- og slagskyggene gir mye effekt hvis kontrastene er sterke.
- Læreren skal videre oppmuntre til å bruke slagskygge i annet kunst og håndverksarbeid der det passer.

Delmål for 7. trinn

Elevene skal kunne

- gjenkalle kunnskap ved å tilbake til tidligere lærestoff fra 5. og 6. trinn
- bruke komplementærkontrasten for å framstille kulørte skygger ut fra observasjoner og samtaler om impresjonismen, komplementærfarge i skyggene, blanding av komplementærfarger til skyggefarger
- manipulere to lyskilder slik at mer kompliserte lys-mørk forhold viser seg. (Med to lyskilder blir skyggene mer kompliserte, men fortsatt klare nok til å la seg observere. Elevene kan manipulere lyskildene og bestemme over skyggene når de setter opp egne stilleben med ting de sjøl velger å ha med.)
- anvende kunnskapen i maleri: Stilleben med to lyskilder og fargede skygger, både egen- og slagskygger.
- Læreren skal videre oppmuntre til å bruke slagskygge i annet kunst og håndverksarbeid der det passer.

Skjematisk oppsummert:

5. trinn	6. trinn	7. trinn
Elevene skal kunne bruke egenskygge og slagskygge i tegning	Elevene skal kunne bruke egenskygge og slagskygge i tegning	Elevene skal kunne bruke egenskygge og slagskygge i tegning
Målet brytes ned:	Målet brytes ned:	Målet brytes ned:
Slagskygge: observasjon og samtale om skygge og lyskilde. Tegne det de observerer. Lære begrepet slagskygge. <u>Bilde:</u> Jeg og skyggen min.	Slagskygge og egenskygge. Gradering av skygge. Begrep: Egenskygge, halvskygge, halvlys, kjerneskygge, høylys, volum. <u>Bilde:</u> Vennene mine og jeg	Fargede skygger, som impresjonistene brukte. To lyskilder: hva skjer med skyggene. Begrep: impresjonisme, stilleben, komplementærfarger. <u>Bilde:</u> Stilleben (oppstilling)

Når kompetansemålet er brutt ned, må arbeidet med formulering av kjennetegn på måloppnåelse være neste skritt i arbeidet.

Kompetansemålene beskriver hva elevene skal mestre etter endt opplæring på ulike trinn, mens kjennetegn på måloppnåelse beskriver kvaliteten på det elevene mestrer i forhold til kompetansemålene. Kjennetegn på ulike nivå (f eks høy og lav måloppnåelse) får fram forskjeller i faglige prestasjoner. Kjennetegn på måloppnåelse er ikke en erstatning for kompetansemål. Selv om en formulerer kjennetegn, er det fortsatt kompetansemålene som beskriver hva som er målene for opplæringen og den kompetansen elevene skal arbeide for å utvikle.³

Målene for 6. trinn er brukt som eksempel i den videre bearbeidingen til kjennetegn på måloppnåelse. Det kan tenkes at det er tilstrekkelig å formulere kjennetegn på to nivå, høyt og lavt, på barnetrinnet. På ungdomstrinnet må det være tre nivå. Siden hensikten med dette opplegget er at studentene skal få trening i å formulere kjennetegn, er det tre nivå også for 6. trinn. Selve formuleringen er utfordrende. Det er fristende å gradere ved å bruke begreper som ”svært god” forståelse og ferdighet, ”god” og ”mindre god.” Blooms taksonomi og andre, liknende hjelpemidler, kan være til god nytte for å unngå slike løsninger.

Delmål/nedbrutt mål	Kjennetegn på måloppnåelse
Eleven skal kunne bruke slagskygge og egenskygge i tegning.	Høyt nivå Eleven viser forståelse for lys/skyggeforhold og volum gjennom ledig anvendelse i skisser og bilder. Viser ved å bruke kunnskapen hvordan 3D/volum illuderes ved hjelp av virkemidlene. Skyggene er gradert slik at virkningen tydeliggjøres. Eleven kan gjøre muntlig greie for alle begrepene.
Eleven skal kunne gradere skygge for å få fram volum.	Middels nivå Eleven viser forståelse for slagskygge og egenskygge, og for forskjellen mellom dem, gjennom anvendelse i skisser og bilder. En viss stivhet og skjematisk bruk. Forstår til en viss grad volum og 3D-illusjon. Kan peke ut slagskygge, egenskygge osv. i bilder og gjøre muntlig greie for de mest brukte begrepene.
Eleven skal kjenne begrepene slagskygge, egenskygge, halvskygge, halvlys, kjerneskygge, høylys og volum.	Lavt nivå Eleven kan bruke slagskygge og egenskygge på geometriske former og til dels i egne bilder med støtte av observasjon og vegledning. Kan skille mellom flateformer og romformer i f eks fotografier og malerier. Kan peke ut slagskygge, egenskygge og høylys og besvare spørsmål om begrepens betydning.

4.3 EN NYUTDANNET LÆRER OM SINE ERFARINGER

Deler av opplæringen om elevvurdering gjennomføres systematisk og grundig ved Høgskolen i Bodø, men studentene bemerker at *ulikhetene* i syn og praksis er det som preger opplæringen, ikke helhet og progresjon. Retningslinjer og tiltak fra sentralt hold for å bedre elevvurderingen er det slett ikke alle forelesere som tar hensyn til. Studentene får heller ikke systematisk møte og delta i elevvurdering i praksisfeltet.

Likevel er ikke studentenes uttalelser bare negative. I enkelte tilfeller har heldige fagvalg og reflektert holdning hos studentene ført til at de føler seg godt rustet for å vurdere elevarbeid når de begynner lærergjerningen. En student som avslutter utdanningen sin våren 2009, har i intervju fortalt at både lærerutdanning og praksisopplæring har tatt oppgaven med studentenes vurderingskompetanse alvorlig. Hun har lært om elevvurdering generelt i pedagogikk, og fagene hun har valgt, blant annet kunst og håndverk, har fulgt opp med god undervisning om emnet. Hun kjenner de sentrale retningslinjene og begrepene som brukes. Også i praksis har hun fått delta i vurderingsarbeid, spesielt i form av vurdering med karakter på ungdomstrinnet. Hun er bevisst på at som lærer vil hun drive vurdering for læring, uavhengig av den vurderingskulturen som finnes ved skolen hun arbeider på.

Elevarbeid fjerde trinn.
Hva skal vurderes, og hvordan?

Foto: Gerd Abrahamsen

Studentarbeid,
lærerutdanningen. Hva skal vurderes, og hvordan?

Foto: Gerd Abrahamsen

5 VURDERINGSPRAKSIS I SKOLEN I DAG - REFERAT FRA SEMINAR 25.3.2009

I kapittel 1 – 4 har vi gjort greie for ulike forutsetninger for vurdering i kunstfagene i dag, slik vi forstår dem. I kapittel 5 vil vi presentere det første tiltaket i prosjektet "Bedre vurdering i kunstfagene". 25.3.2009 ble det holdt et seminar ved Høgskolen i Bodø (HBO). Her deltok lærere fra ungdomstrinnet som underviser i musikk og kunst og håndverk, en lærer som underviser i musikk i videregående skole og en høgskolelektor som inntil våren 2008 underviste i formgivingsfag og design og håndverk i videregående skole, og som nå arbeider med kunst og håndverk ved HBO. Gjennom dem ville vi få vite mer om hvordan vurdering faktisk foregår i skoleverket. De øvrige deltakerne på seminaret var to lektorer fra Høgskolen i Nesna som representerer musikk og kunst og håndverk, en stipendiat i praktisk kunnskap ved HBO, lederen for og en ansatt ved KKS og de to prosjektkoordinatorene.

5.1 VURDERING I KUNST OG HÅNDVERK PÅ UNGDOMSTRINNET

Læreren som underviser i kunst og håndverk ved en stor ungdomsskole i Nordland, fortalte at lærerne som underviser i faget deler undervisningsopplegg på Front-er. Her ligger også skriftlige oppgavetekster til elevene. Undervisningen foregår etter samme mønster som læreren har blitt kjent med gjennom sin egen lærerutdanning, det vil si at oppgavetekstene er faglige problemstillinger som elevene arbeider med i en viss periode. Mens de arbeider på skolen, får elevene veiledning av læreren. Det ferdige produktet og prosessen blir så vurdert. Dette til sammen kan kalles underveisvurdering i den forstand at den er tenkt å peke framover, slik at elevene kan gjøre arbeid på nytt for å få bedre karakter hvis de ønsker det. Det kan de gjøre i eget tempo helt fram til skoleåret er over og sluttvurderingen gjøres.

Opgavetekstene har målformuleringer som er brutt ned fra kompetansemålene i læreplanen. Kjennetegn på måloppnåelse, vurderingskriterier, finnes imidlertid

ikke. På spørsmål sa læreren seg enig i antakelsen om at målformuleringene bærer i seg vurderingskriteriene, og hun anså tilsynelatende ikke selve kriteriene som nødvendige.

Det faglige arbeidet ved denne skolen er satt i system som er utviklet over flere år, og det ser ut til å fungere godt. Kunst og håndverk behandles som et viktig fag. Skolens rektor ser betydningen av at kunstfag får plass og økonomiske ressurser, og lærerne er entusiastiske og faglig kompetente. De underviser i flere fag og er ofte kontaktlærere for en elevgruppe. Når de samtidig fungerer som faglærere, har de svært mange elever å bli kjent med og følge opp. Dette viser seg blant annet i tilbakemeldingene de skriver til elevene i skolens vurderingsskjema (se 5.3 nedenfor). Vurderingene er upresise og det brukes i liten grad fagtermer.

5.2 VURDERING I FORMGIVINGSFAG/ DESIGN OG HÅNDVERK I VIDEREGÅENDE SKOLE

Læreren som har arbeidet innen formgivingsfag og design og håndverk i videregående skole, fortalte om sin egen praksisperiode under praktisk-pedagogisk utdanning. Øvingslæreren hadde utviklet et omfattende system for fagvurdering der elevene var opplært til å lage vurderingskriterier selv ut fra fagplanen og læreplanens generelle del. Elevene dannet grupper som vurderte hverandres arbeid.

I videregående skole har faget mange mål, og det er viktig at bruken av målene ikke blir rein matematikk. Både i videregående skole og grunnskolen må vektning av målene være del av det lokale arbeidet med læreplaner. Å forstå målene og formulere vurderingskriterier, krever bred og dyp fagkompetanse fra lærerens side. Etter hvert som elevene tilegner seg mer kunnskap, kan de delta med større tyngde i arbeidet. Ved den aktuelle skolen ble vurderingsskjema laget samtidig med

oppgaven. Skjemaene var enkle vurderingsark som ble brukt aktivt i det daglige arbeidet og under samtaler i plenum.

Begrepsforståelse er av avgjørende betydning for at læreren skal kunne foreta vurdering, og elevene må ha systematisk opplæring i begreper hvis de skal kunne delta aktivt i vurderingen og bli faglig bevisste. Ved hjelp av begrepene foregår det en kontinuerlig samtale om det faglige arbeidet. Disse samtalerne kan ha slik funksjon og kvalitet at det blir overflødig å ha formaliserte halvårslige veiledninger.

5.3 VURDERING I MUSIKK PÅ UNGDOMSTRINNET

På seminaret 25.3.09 beskrev en musikk lærer på ungdomstrinnet musikkfaget som "de blå skyene på den regntunge himmel". Med dette ga han uttrykk for at for mange elever som sliter med å prestere godt nok i ulike teoretiske fag, er musikkfaget et slags fristed hvor de kan få spille, danse og synge uten å være så opptatt av prestasjoner og det å skulle bli systematisk vurdert. Derfor er faglærere i musikk delvis skeptiske til ny vurderingsordning med stadig økende krav om dokumentasjon. Med så få timer i faget vil det lett kunne gå utover fagets særpreg.

Lærerne bemerker at *sluttvurdering* kan falle veldig tilfeldig og dermed kanskje urettferdig ut i det nye systemet, der man har så få timer til å gjennomføre *underveisvurdering*. Det blir dermed en utfordring å finne ut hvordan man kan unngå at karakterer i musikkfaget blir for styrende i forhold til aktiviteten. De stiller spørsmål om hvorfor alt skal vurderes; når elevene synger, når de spiller, når de skriver musikk eller når de framfører noe med musikalsk krydder til juleavslutningen. Musikk læreren stilte spørsmålet om elever og lærere kanskje kunne få velge hvilke deler av arbeidet som skal vurderes.

Musikk lærerne tenker seg at vurdering skal være stimulerende. Det innebærer at man må finne vurderingsformer som gjør at elevene gleder seg til å bli vurdert. Lærerne understreker at forutsetninger for god vurdering er god tilrettelegging fra lærerne.

Her viser vi til vurderingsskjema, som er felles for fagene ved skolen, og hvor både musikk og kunst og håndverk inngår. Det går ut et felles infobrev om vurdering generelt, med to linjer personlig melding til hver enkelt. Vi viser to eksempler på utfylte vurderingsskjema, og vi tar med vurderingen i alle fag for sammenlikningens skyld. Elevene er anonymisert. Flere eksempler finnes som vedlegg 1 – 3.

KOMMENTAR TIL KONTAKTMØTE – HØST 2008	
ELEV: TORE	
KLASSE: 10	
Fag	Kommentar
Norsk	Tore lager film i veien videre og har derfor ikke levert intervju. Tentamen blir svært viktig for Tore. Husk: den røde tråden og fokus på det oppgaven skal handle om. Muntlig deltar Tore aktivt i timene. Fikk middels + på "vildanden". Kan ha mål om kar 5 i norsk muntlig. Da må du overbevise med fokus og kunnskaper i timene fram mot jul. Nynorsk: Tore fikk 4- på nynorsk skriveøkt. En del elementære feil, disse får du bort til tentamen!
Engelsk	Arbeider godt i faget, og er aktivt med i timene. Har utviklet seg godt i både skriftlig og muntlig språk. Hvis han fortsetter denne utviklingen har han mulighet for å oppnå over middels nivå. Viktig å jobbe med variasjon i ord og uttrykk. Jobbe enda mer med setningsbygning. Han gjør noen unødvendige feil i gram og rettskriving, bruk ordboka flittig! Viktig å gjøre en god tentamen, lese oppgaven nøye. Tekst sept: 4 + Tekst okt: 5- Muntlig: 5
Matematikk	Det startet meget bra i år. Tore har hatt god oversikt og kontroll over tall og tallære. Her fikk han også 5 på prøven. Når det kommer til algebra ser det ut for at Tore mister oversikt og kontroll. Dette kan tyde på at Tore ikke bruker reglene for løsning godt nok. Han blander inn regneregler fra andre regnemetoder enn det han skal bruke. For eksempel bruk av fellesnevner i brøkgregning – dette er ikke nødvendig når en skal multiplisere, kun ved addisjon og subtraksjon. Slike regler er det lurt å skaffe seg oversikt over, skrive ned og ha med seg på prøver med gode regneeksempler. Men Tore er flink og står på det han kan i timene. Prøve i algebra: 3 +
Samfunnsfag	Tore fikk karakteren 5 på fremføringen sin av prosjektet om 2. verdenskrig. Han er muntlig aktiv i timene. Godt forberedt til timene, jobber godt på skolen. For å holde karakteren må han fortsette å være like aktiv muntlig.
RLE	Jobber godt i faget, er aktiv muntlig. Gode holdninger og er reflektert og har egne meninger. Refleksjonsoppgave: 5- (se fronter)
Naturfag	Tore viser at han er interessert i faget. Han er aktivt med i timene. Vil godt kunne klare 5 til Jul dersom han står på videre. Prøveresultat om vannet: 5-. Ny prøve i uke 46
Uv	Prosjektet "veien videre". Ikke vurdert da kontaktmøtene startet.
Musikk	Musikkundervisningen er organisert etter kunnskapsløftet, og de aktivitetene vi jobber med er direkte og indirekte knyttet til dens målsetninger. Som dere har sett ut fra halvårsplanen vil elevene være gjennom 2 teoretiske og 2 praktiske aktiviteter før avgangskarakter skal fastsettes. Tore har også fått en karakter til sommeren 2008. Vi er ferdig med musikkanalysen der Tore fikk karakteren 6/5, og vi er godt i gang med siste del av den teoretiske biten av undervisningen som vil grunne ut i en teoriprøve.

	Deretter er det den praktiske delen står for tur. Det som er med all praktisk tilnærming er at det kreves mye terping/øving både på detaljer og på helhet og dette gjelder uansett nivå. Ved avsluttende praktisk tentamen skal Tore velge selv hvilket praktisk uttrykk som det skal jobbes med, jfr det vi har gjennomgått i 8. og 9. De gis tilbud om veiledning under prosessen og det er viktig at du nyttegjør deg av den. Det er meget viktig å være forberedt før man får veiledning, og husk at ingen ting kommer gratis innenfor musikk. Tore er en herlig gutt å jobbe sammen med i musikkfaget. Han er seriøs og konsentrert i forhold til de oppgavene han skal løse, og har en moden innfallsvinkel til faget som helhet og på detaljnivå. Bør kunne greie 6 i faget hvis han fortsetter slik Når det gjelder de praktiske oppgaven vil alle oppgavene deles ut skriftlig på forhånd, og de vil også bli lagt ut på fronter. Ha fokus på de vurderingskriteriene som ligger til grunn, og etterspør veiledning i forhold til dem. Musikkfaget krever konsentrert jobbing både i timene og fram mot framføringene, og du må ofte bruke mer tid enn skoletimene for å være best mulig forberedt til dem (slik som i alle andre fag).
Kroppsøving	Overbeviser gang på gang. Flott lagspiller. Må overbevise med kunnskap for kar 6, som er et naturlig mål for han. Pluss for å levere varene på skolelaget i fotball.
Kunst og håndverk	Har svart på filmsspørsmål, men har ikke levert manuset. For å oppnå en god karakter i faget er det viktig med jevn og god innsats, holde tidsfrister, utføre kvalitetsarbeid og gjøre sitt beste. Tore er flink til å delta aktivt på gruppearbeidet, som skal resultere i en film.
2.fremmedspr.	Spansk: Han arbeider meget godt med faget og viser god interesse. Han er flink skriftlig og muntlig aktiv! Leverer gode gløseprøver, Har god kontroll! Rollespill: 6
Orden og oppførsel:	
Orden	Ingen anmerkninger, supert!
Oppførsel	Spesielt god oppførsel!
Evaluering – Høsthalvåret/ opplegg for høsten og arbeid med evt. tiltak med tanke på kommende år.	
Evaluering av høsthalvåret. Faglig og sosialt.	Faglig: Sosialt:
Oppsummering, konklusjon og avtaler.	

KOMMENTAR TIL KONTAKTMØTE – HØST 2008	
ELEV: OLE-KRISTIAN	
KLASSE:10	
Fag	Kommentar
Norsk	Ole-Kristian er sjelden forberedt til timene. Han fikk 2- på boksmålstekst. Han avsluttet våren i 9. svært positivt, håper at han finner tilbake til "god-formen"☺. Han har ikke med seg datamaskinen til timene, selv om det påpekes hvilke fordeler dette har for han. Ta med minnepenn! Han er en veldig trivelig gutt når han slår den siden til. Ole-Kristian sliter med nynorsken. På skriveøkten fikk han karakteren 2-. Det kan se ut som han ikke har brukt ordlista. Ole-Kristian har mange feil også når det gjelder den grammatikken vi har jobbet mest med i høst. Kanskje bør foreldrene drøfte hvorvidt Ole-Kristian bør være fritatt for vurdering med karakter i nynorsk.
Engelsk	Ole-Kristian jobber greit i timene, men må passe på å holde faglig fokus. Han kan gjerne bli mer aktiv muntlig. Viktig at han gjør en god jobb med den muntlige presentasjonen han skal ha etter tentamen. Skriftlig sett har han levert en tekst til karakter 2 + . En god del ortografiske og grammatikalske feil. Setningsoppbyggingen er stort sett grei, men det må øves på tegnsetting.
Matematikk	Ole-Kristian har en veldig variabel innsats, han kan helt klart arbeide bedre både på skolen og ikke minst hjemme. Matematikk er et ferdighetsfag og man kan ikke bli god i matematikk hvis man tuller bort mye tid på skolen og ikke gjør hjemmearbeid. Det er viktig at Ole-Kristian skjønner at det er han selv som må arbeide for å oppnå resultater og han har tidvis vist at han kan når han vil. Videre fremover bør han dermed øke konsentrasjonen og innsatsen i timene og bli flinkere til å jobbe hjemme, så vil resultatene komme. Prøveresultater hittil i år 2 og 1. Fikk 2 på den ekstra prøven M9: Prøveresultat 2 (av 9). Skårer lavt på talloppfatning, de fire regneartene, likninger, algebra, geometri og matematikk i dagliglivet.
Samfunnsfag	Ole-Kristian fikk karakteren 3- på presentasjonen av prosjektet om 2.verdenskrig. Han deltar stort sett aldri muntlig i timene, noe som er helt nødvendig for å oppnå en høyere karakter. På geografiprøven i uke 47 får Ole-Kristian mulighet for å vise at han fortjener en høyere karakter! Likevel, det muntlige må også med!
RLE	Ole-Kristian arbeider bedre i faget hjemme. Han gjør det han skal på ukeplanen. Han bør lese mer på fagstoffet hjemme, og holde fokus i timene. Han liker å sitte og tegne. Refleksjonsoppgave: 3
Naturfag	Ole-Kristian fikk 2 + på en prøve om vannet. Han er nødt til å jobbe ekstra godt i faget om han skal oppnå en bra karakter. Ole-Kristian må prøve å konsentrere seg mer i timene og samtidig være aktiv med. Ny prøve i uke 46.(se ukeplan) Fikk 2/3 på denne prøven (samliv) Kan klare 3 til jul hvis han forbereder seg godt til neste prøve.
Uv	"Veien videre" Arbeidet med yrket flymekaniker. Bestått oppgave! Vil søke: Elektro, TIP og Bygg og anlegg
Musikk	Musikkundervisningen er organisert etter kunnskapsløftet, og de aktivitetene vi jobber med er direkte og indirekte knyttet til dens målsetninger.

	<p>Som dere har sett ut fra halvårsplanen vil elevene være gjennom 2 teoretiske og 2 praktiske aktiviteter før avgangskarakter skal fastsettes. Ole-Kristian har også fått en karakter til sommeren 2008.</p> <p>Vi er ferdig med musikkanalysen der Ole-Kristian ikke leverte inn besvarelse, og vi er godt i gang med siste del av den teoretiske biten av undervisningen som vil grunne ut i en teoriprøve. Deretter er det den praktiske delen står for tur. Det som er med all praktisk tilnærming er at det kreves mye terping/øving både på detaljer og på helhet og dette gjelder uansett nivå. Ved avsluttende praktisk tentamen skal Ole-Kristian velge selv hvilket praktisk uttrykk som det skal jobbes med, jfr. det vi har gjennomgått i 8. og 9. Det gis tilbud om veiledning under prosessen og det er viktig at du nyttegjør deg av den. Det er meget viktig å være forberedt før man får veiledning, og husk at ingen ting kommer gratis innenfor musikk Ole-Kristian bør vise en helt annen innstilling til faget hvis han skal få den avgangskarakteren han har kapasitet til å oppnå. Og ikke minst er det viktig å levere det hun skal til rett tid.</p> <p>Når det gjelder de praktiske oppgaven vil alle oppgavene deles ut skriftlig på forhånd, og de vil også bli lagt ut på fronter. Ha fokus på de vurderingskriteriene som ligger til grunn, og etterspør veiledning i forhold til dem. Musikkfaget krever konsentrert jobbing både i timene og fram mot framføringene, og du må ofte bruke mer tid enn skoletimene for å være best mulig forberedt til dem (slik som i alle andre fag).</p>
Kroppsøving	Mye skadet, glemminger og forsentkomninger gjør det vanskelig å sette karakter. Ole-Kristian må overbevise og levere gode resultater frem mot jul. Viser innimellom herlig innsats, men dette kan innimellom gå over til frustrasjon/raseri. Må jobbe med samspill og positiv innstilling.
Kunst og håndverk	<p>Har svart på filmspørsmål og levert manus.</p> <p>For å oppnå en god karakter i faget er det viktig med jevn og god innsats, holde tidsfrister, utføre kvalitetsarbeid og gjøre sitt beste.</p> <p>Ole-Kristian jobber ok, og må være flink til å delta på gruppearbeid, som skal resultere i film.</p>
2.fremmedspr. Engelsk ford.	Dersom du bestemmer deg for å gjøre god arbeidsinnsats i timene vil du lære mye mer. Møt presis til timene, og gjør ditt beste. Det tror jeg du blir mye mer fornøyd med selv også. Vurdering: 2 +
Orden og oppførsel:	
Orden	God
Oppførsel	God
Evaluerings – Høsthalvåret/ opplegg for høsten og arbeid med evt. tiltak med tanke på kommende år.	
Evaluerings av høsthalvåret. Faglig og sosialt.	Faglig: Sosialt
Oppsummering, konklusjon og avtaler.	

Lærernes kommentarer til elevene er upresise i forhold til kompetansemålene og fungerer sannsynligvis ikke som vurdering for læring.

KARAKTERBESKRIVELSER FOR KOR OG SAMSPILL VG2

Karakteren 6 brukes unntaksvis og ved helt eksepsjonelle prestasjoner.

KARAKTEREN 6

Fremragende presentasjoner som klart utmerker seg.

Eleven:

- Viser en fremragende evne til å formidle et musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser en fremragende evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Anvender intonasjonsøvelser og gehør
- Viser en fremragende evne til å ta imot og gi konstruktiv kritikk
- Tar initiativ til å etablere egne ensembler
- Viser en fremragende evne til å ta medansvar i samspill og kor
- Leder an i egen stemmegruppe

Karakteren 5 brukes ved meget gode prestasjoner

KARAKTEREN 5

Meget gode prestasjoner som utmerker seg.

Eleven:

- Formidler meget godt et musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser en meget god evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Anvender intonasjonsøvelser og gehør
- Viser en meget god evne til å ta medansvar i samspill og kor
- Leder an i egen stemmegruppe

Karakteren 4 brukes ved prestasjoner som er gode.

KARAKTEREN 4

Evne og gode presentasjoner som er tilfredsstillende på de fleste områder.

Eleven:

- Formidler et musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser en god evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Anvender intonasjonsøvelser og gehør
- Viser en god evne til å ta imot og gi konstruktiv kritikk
- Tar medansvar i samspill og kor
- Leder an i egen stemmegruppe

Karakteren 3 brukes ved prestasjoner som er nokså gode.

KARAKTEREN 3

Prestasjoner som er tilfredsstillende på noen områder.

Eleven:

- Formidler et musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Anvender intonasjonsøvelser og gehør
- Viser en evne til å ta imot og gi konstruktiv kritikk
- Tar medansvar i samspill og kor
- Leder an i egen stemmegruppe

Karakteren 2 brukes ved prestasjoner som viser lav kompetanse.

KARAKTEREN 2

Prestasjonene viser lav kompetanse.

Eleven:

- Viser noe musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser noe evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Kan i noen grad anvende intonasjonsøvelser og gehør
- Kan ta medansvar i samspill og kor

Karakteren 1 brukes ved prestasjoner som viser mangel på kunnskaper og ferdigheter.

KARAKTEREN 1

Prestasjonene tilfredstiller ikke minimumskravene i faget.

Eleven:

- Viser utilstrekkelig evne til musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper
- Viser utilstrekkelig evne til å skape musikalsk uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir
- Kan ikke i tilfredsstillende grad anvende intonasjonsøvelser og gehør
- Tar ikke i tilstrekkelig grad medansvar i samspill og kor

I diskusjonen framkommer utfordringer når det gjelder forholdet mellom progresjon og kompetansemålene i LK06. Når det brukes begrep som ”å beherske enkelt melodispill etter gehør” etter 7. trinn og ”å bruke musikkens grunnelementer og akkordprogresjoner i spill på instrumenter” etter 10. trinn, er det vanskelig å skjønne hva som forventes av progresjonen, og dermed også av vurdering/framovermeldingen. Hvor enkelt er ”enkelt”? Likeledes brukes ordet ”dynamikk” i forhold til å kunne oppfatte og anvende. Dette er et av flere begrep innen musikkfaget som er vanskelig å gradere og måle. Ordet ”kreativitet” er også mye benyttet i kunstfagene. Dette er også et vanskelig vurderingsområde; kan ha lett for å bli svært subjektivt.

Fra ungdomstrinnet understrekes at det er et misforhold mellom målenes omfang og timetallet til disposisjon i faget som helhet. Lærerne ved en av ungdomsskolene antyder at hvis de er heldig, får elevene ca. 90 timer (av 114 timer) i musikk i løpet av 8-10 klasse. Dette p.g.a. alt det andre som gjør at timer ”forsvinner”.

Faglærerne har festet seg ved begrepet *halvårssamtale* og spekulerer på hvordan de seriøst kan legge inn en slik samtale i dette faget. Dette både i forhold til antall elever, antall timer til disposisjon. Det er også en rekke ferdigheter elevene skal kunne, noe som noen ganger er vanskelig å vurdere. Dermed blir også det også ei utfordring å finne ut hvordan denne type samtale skal arte seg, dersom man skal gjennomføre den under nåværende rammebetingelser. De understreker at LK06 er omfattende, det blir derfor slik at man må prøve å definere det små i det store.

Lærerne på ungdomstrinnet stiller spørsmål ved om oppgavene de lager blir preget av at de skal vurdere dem etterpå.

5.4 VURDERING I MUSIKK I VIDEREGÅENDE SKOLE

Fra en videregående skole i Nordland, med treårig linje for musikk, dans og drama, er elevene sammen med lærerne når vurderingskriterier utformes. Her har man atskillig bedre tid innen de enkelte fagkomponenter og kan dermed ta seg tid til dette. Det understrekes at det er viktig **å lære elevene å vurdere**, både kvaliteten i sitt eget arbeid og hvilket utbytte de får av opplæringen. Her brukes et felles evalueringsskjema for ulike komponenter i faget. Dette går bra så lenge alle lærere følger opp og har samme forståelse av skjemaet. Vurderingsskjema utvikles samtidig som det lages oppgaver og viser målet som det er formulert i læreplanen, vurderingskjennetegn og ytterligere konkretisering. Videre er det formulert beskrivelser av karakternivåene fra 6 til 1. Eksempler på skjema vises nedenfor.

Denne videregående skolen har dannet nettverk med andre skoler i fylket med tilsvarende utdanning. Gjennom nettverket diskuterer man også felles innhold, arbeidsmåter og felles grunnlag for vurdering. Her benytter man hverandre som sensor, noe som bidrar til å holde nettverket og fagdiskusjoner aktive. Derfor understreker faglærerne her at ordningen med ekstern sensor ikke må fjernes, slik det i stor grad er gjort i høgskolene. Da mister man lett fungerende nettverket og mulighetene for å få til felles normer.

MD MUSIKK, DANS OG DRAMA - KONKRETISERING AV MÅLENE OG VURDERINGSKJENNETEGN

VG2 KOR OG SAMSPILL

MÅL FOR OPPLÆRING I SAMSPILL OG KOR VG2	VURDERINGSKJENNETEGN	KONKRETISERING
Formidle et musikalsk uttrykk gjennom deltakelse i kor og samspillgrupper.	Bidra til det musikalske uttrykket i kor og ensembler.	Bruker seg selv aktivt i kor og samspill.
Skape musikalske uttrykk ut fra instruksjon og den informasjon som notebildet gir.	Kunne forholde seg til notert musikk.	Kunne lese, følge og tolke et notebilde og musisere ut fra det.
Anvende intonasjonsøvelser og gehør.	Synge/spille etter gehør.	Å orientere seg musikalsk gjennom aktiv lytting.
Ta imot og gi konstruktiv kritikk.	Motta og gi musikalske tilbakemeldinger i kor og samspillgrupper.	Evne til å justere egen musisering etter veiledning, reflektere over og bidra til et felles musikalsk uttrykk.
Etablere egne ensembler.	Ta initiativ til å danne et ensemble.	Sette sammen ensembler etter egnet besetning/repetoar.
Ta medansvar i samspill og kor.	Bidra aktivt til gjennomføringen av planlagt musikalsk aktivitet.	Stille forberedt i kor og samspill (øve, ha med instrument). Bidra positivt til egen og andres utvikling.
Lede an i egen stemmegruppen.	Ta initiativ og ansvar i egen stemmegruppe.	Stille forberedt til kor. ”Synge hverandre gode”. Bidra positivt til egen og andres utvikling i stemmegruppa.

6 DRØFTING OG OPPSUMMERING

Det er prosjektledernes vurdering at det å få fagpersoner innenfor lærerutdanningen til å fatte interesse for vurdering i fagene, har komplisert og forsinket prosessen i dette oppdraget. Det gjelder for så vidt ikke bare i kunstfagene, ettersom vi har strevd med dette også i andre fag. Vurdering er ikke det store interesseområdet, selv om fagdidaktikk inngår i alle fagstudier i lærerutdanningen. Mange understreker samtidig at det er et viktig emne. Problemet gjelder for kunstfagene i særdeleshet, kanskje fordi fagmiljøene er små og lærerne derfor underviser i fagtemaer de egentlig ikke er utdannet for og som dermed tar mye for- og etterarbeidstid.

Konsekvensene av små fagmiljøer blir altså at noen få lærere ”må gjøre alt”. I arbeidet med stadig skifte av læreplaner, oppdatering og oppfølging av lovverk og rundskriv, må man nødvendigvis ta lettere på noe. Det har det altså vært vanskelig å finne tak i personer, spesielt innenfor musikkfaget, som har hatt kapasitet til å ta opp dagens vurderingspraksis og delta i arbeidet for å bedre den. Dette er på en måte en sak for seg som neppe kan trekkes direkte inn i prosjektet ”Bedre vurdering”. Det er like fullt mer indirekte relevant fordi det viser at gjennom å være bevisst på at hvis man ikke har gode nok arbeidsvilkår til å kunne gjennomføre og evaluere egen undervisning, så vil man heller ikke kunne evaluere egen vurderingspraksis.

6.1 VURDERINGSPRAKSISEN I GRUNNSKOLEN

Hvor blir kunstfagene av på *barnetrinnet*? Prosjektlederne ser tendenser til at både musikk og kunst og håndverk mer eller mindre forsvunnet som rene fag. Som vi har sett, finnes det også unntak og gode eksempler på at kunstfagene tas med i vurderingen. De brukes ofte som deler av tverrfaglige prosjekter, noe som gjør det vanskelig å skille ut fagenes egen kunnskap eller å se en progresjon. Man satses ikke på læring i de estetiske fagene, men heller læring i andre fag gjennom de estetiske fagene. Sett i forhold til *vurdering for læring*, er

disse fagene så godt som fraværende når man diskuterer faglig progresjon i elevsamtaler og kontaktmøter, se skjema i kapittel 3.3. Sett utenfra virker det som disse fagene er en slags ”ikke-fag” som man ikke tar på alvor i kunnskapssammenheng. Vi kan også tenke oss at de nasjonale prøvene forsterker dette bildet, ettersom det viser seg at fokus i kontaktmøtene særlig dreier seg om de fagene som omfattes av nasjonale prøver. Dette er et interessant fenomen som bør studeres nærmere under eksempelvis følgende problemstilling: I hvilken grad bidrar nasjonale prøver/nasjonal fokus på enkeltfag til å undergrave og usynliggjøre andre fag/fagområder? Dette spørsmålet omhandler ikke *vurdering* direkte, men her gjelder det samme som ovenfor: Hvis vi ikke gjennomfører en god og systematisk undervisning i et fag, kan vi heller ikke foreta god og presis elevvurdering.

Når vi beveger oss over til *ungdomstrinnet* er fagene kommet på plass på timeplanen, gjerne organisert som fagperioder. Grunnlaget for å vurdere synes dermed bedre, men også her er fagene totalt fraværende i fagsamtaler (elevsamtaler og kontaktmøter) i vårt utvalg. Dette er et fenomen som vi anbefaler undersøkt nærmere. Det virker litt merkelig, sett i sammenheng med at kurs i *læringsstiler og læringsstrategier* nærmest har gått som en farsott over landet. Her har det vært fokusert på nettopp det å ta tak i elevenes sterke sider med tanke på å bygge opp selvtillit, motivasjon og faginteresse. Det kan derfor synes som læringsstiler bare er noe man snakker om og muligens kartlegger, men ikke får satt i system og tatt konsekvensene av. Kunstfagene kan være gode innfallsvinkler til læring i flere fag for mange elever, jfr. ”de blå skyene på den grå himmel”, som musikk læreren i ungdomsskolen så poetisk uttrykte det. Man skulle man tro at nettopp disse ”skyene” kunne blitt viet særskilt interesse i kontaktmøtet.

Når det gjelder lærernes vurderingskompetanse i kunstfagene, ser vi helt klare svakheter. Her viser vi til evalueringsskjemaene hvor vi finner svært få eksempler på *vurdering for læring*. Standardkommentarer er:

”han jobber bra”, ”samarbeider bra”, ”hun er aktiv i timene”, ”øv mer” eller ”stå på”. Vi kan ut fra dette vanskelig finne noe faglig i kommentarene. Foreløpig har bare et fåtall lærere i disse fagene tatt i bruk begrepene ”høy/lav måloppnåelse”. Kommentarene, slik vi leser dem i referater fra elevsamtaler, forteller ingenting presist hva eleven skal gjøre for å få bedre måloppnåelse.

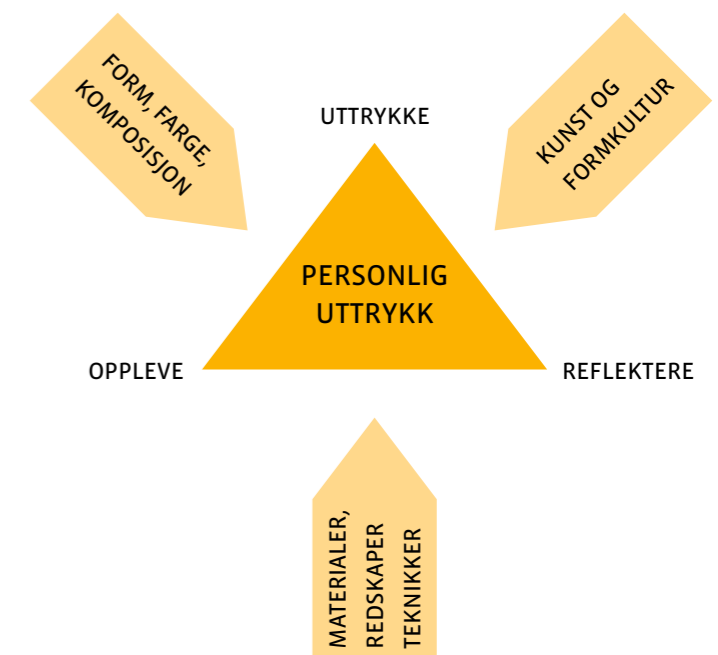
6.2 ”FAG SOM ER VANSKELIGE Å VURDERE”

I Utdanningsdirektoratets brev av 27.4.06 omtales praktiske og estetiske fag som ”fag som er vanskelig å vurdere”. I kapittel 1 har vi sett på elevvurdering i fagene musikk og kunst og håndverk i historisk perspektiv. Det er åpenbart flere forhold, i alle fall i kunst og håndverk, som *vanskeliggjør en systematisk vurderingspraksis*, og det kan se ut som om problemet ligger like mye i tradisjon, holdning til fagene og mangelfull lærerkompetanse enn i fagenes særpreg. Dette viser også de innblikkene vi har fått i vurderingspraksisen i grunnskolen i dag, se 6.1. Noen av våre informanter gir også uttrykk for at det er vanskelig å vurdere i kunstfagene.

Når vi kaller fagene musikk og kunst og håndverk ”kunstfag” i denne rapporten, er det for å understreke at i disse fagene kan elever og studenter bruke de samme virkemidlene som kunstnere for å uttrykke og kommunisere følelser, tanker og personlighet. Problemet med å vurdere oppstår når læreren ikke makter å skille vurdering av følelser, tanker og personlighet fra de virkemidlene som brukes for å skape uttrykket, og som *kan* vurderes. Teknikk og bruk av redskaper og instrumenter er også elementer det er enkelt å vurdere. Det er ikke *elevene og studentene* som skal vurderes, men *det faglige arbeidet* de utfører.

Som beskrevet i kapittel 1.2, har det vært et formål for kunstfagene i skolen, kanskje tydeligst i kunst og håndverk sin forløper *forming*, å gi barn mulighet for å

skape *personlige uttrykk* gjennom visuelle og auditive uttryksmidler. En modell som er basert på fagtenking og begreper i kunst og håndverk i L97, kan muligens anskueliggjøre problemområdet. De tre områdene *form, farge og komposisjon*, *kunst og formkultur* og *materiale, redskaper og teknikker*, er virkemidlene som kan målstyres og vurderes. Læringsprosessene, som er kreative prosesser, skal gi elevene mulighet for å oppleve, uttrykke seg og reflektere. Det personlige uttrykket er basert på elevenes ideer, holdninger, interesser og følelser. De innholdsmessige intensjonene kan vanskelig vurderes i betydningen *karaktersettes*, men forholdet mellom disse intensjonene og mulighetene for å gi dem visuell og/eller auditiv form som fungerer, kan drøftes og være gjenstand for *vurdering for læring*.

Figur som viser forholdet mellom elementene i kunst og håndverk
Illustrasjon: Gerd Abrahamsen

⁴ "Skapende" brukes her synonymt med "kreativ".⁵ I kunst og håndverk er det totale timetallet i kunst og håndverk uendret siden 1997, men noen timer er forskjøvet fra ungdomstrinnet til barnetrinnet.

6.3 VIL VURDERING ØDELEGGE FAGENES SÆRPREG?

Hva er særpreget til kunstfagene, og hva har de to fagene musikk og kunst og håndverk felles? Når vi kaller dem kunstfag, er det for å påpeke likhetene mellom skolefagene og kunsten når det gjelder virkemidler og hensikten. I det gamle formingsfaget var "selvuttrykk" eller "personlig uttrykk" et sentralt begrep, og kreativiteten som energi og drivkraft skulle dyrkes og anvendes for å skape slike uttrykk. Musikk har i samme tidsrom en liknende idé i seg. Den skapende⁴ prosessen har lenge vært omgitt av mystikk, og kunstnere både kreativiteten og prosessen på måter som opprettholder denne myten. Den som har gått gjennom skapende prosesser og vet hvor oppslukende de kan være, kan kjenne igjen ideen om at bildet/verket/romanfiguren "overtar styringen". Det forløsende i at brikkene faller på plass når det som skapes blir en refleksjon av den impulsen som startet prosessen, har kvaliteter som får oss til å sveve på "blå skyer" (se 5.3). Det er likevel verdt å huske at skapende prosesser også omfatter hard arbeid, anvendelse av kunnskap, motstand og frustrasjon, som alle læreprosesser.

Det personlige uttrykket, der følelser, tanker, ideer og meninger kommer fram i visuell og/eller auditiv form gjennom kreative prosesser, er det sentrale i kunstfagene, og det som utgjør fagenes særpreget. De kreative prosessene kjennetegnes av videre rammer enn andre læreprosesser oftest har, og fraværet av fasitsvar virker ofte frigjørende på elever og studenter.

Ungdomsskolelærerne i dette prosjektet ga uttrykk for at de var redd vurderingen kunne ende som en rent teknisk operasjon. Det kan være fare for at elevene mister interessen og motiveringen for kunstfagene hvis vurderingen systematiseres for sterkt. Det særpreget som ligger i uttrykksmuligheter og frihet innenfor vide rammer, kan bli skadelidende.

I dagens situasjon, når fagene norsk, matematikk og naturvitenskapelige fag får størst oppmerksomhet og ansees som viktigst i skolen, kan det være vanskelig å holde fast på at kunstfagenes særpreget og nytteverdi ligger i skapende prosesser og kunstliknende uttrykk.

Vi tror imidlertid ikke elever, studenter og fag er tjent med at vi framstiller særpreget som noe mystisk og så annerledes at det f.eks. ikke lar seg vurdere. Å uttrykke seg i skapende prosesser må kunne oppfattes som noe vanlig og hverdagslig som er nyttig for barn og voksne, og som gir læring og utvikling på andre måter og av andre slag enn andre fag. Det er virksomhet som kan vurderes, og vurdering er positivt når den gjøres ut fra et solid kunnskapsgrunnlag.

Dette er en problemstilling det er verd å ta med seg videre i prosjektet. Hvordan kan vi finne måter å vurdere *det personlige uttrykket* og *den kreative prosessen* på, uten at det går ut over de sentrale kvalitetene i fagene?

6.4 FORHOLDET FAGKOMPETANSE - VURDERINGSKOMPETANSE

Våre informanter fra videregående skole er helt klare i sine uttalelser om at det som framfor alt kreves for å kunne vurdere, er bred og dyp fagkompetanse (se kapittel 5.2 og 5.4). Med kompetansen kommer forståelsen av hva som kan vurderes på samme måte som elementer i alle andre fag, og hva som er vanskelig. Fagelementene som gjerne er felles for kunstfagene – f.eks. form, komposisjon, rytme, dynamikk, valør og struktur; referanser til samfunnets historiske og samtidige uttrykk; teknisk utførelse og utnyttelse av muligheter – lar seg greit vurdere hvis fagforståelsen og -kompetansen er tilstrekkelig. Det er eksempelvis særdeles vanskelig å kunne gi en presis vurdering (av og for læring) i *stemmebruk*, dersom man har snever fagkompetanse på området. Ei heller kan vi i design eller arkitektur gi en presis vurdering av en funksjonell bruksgjenstand, dersom vi selv ikke er i stand til å formulere funksjoner og formkrav.

Grundig fagkompetanse omfatter et stort tilfang av fagbegrep. Skal man kunne si noe presist til elever og studenter om hvordan de skal arbeide videre for å lære mer, må det kunne uttrykkes mer faglig og konkret enn med "stå på" og "han må arbeide mer". Det er en viktig oppgave for både grunnskole, videregående skole og lærerutdanning å se til at elever og studenter blir like godt kjent med fagspråket i kunstfagene som i andre fag.

6.5 DOKUMENTASJON OG TIDSFAKTOREN

Det kreves kontinuerlig dokumentasjon av elevenes arbeid og vurderingen. Lærere i dette prosjektet påpeker det nærmest uoverkommelige i denne oppgaven. Det er tidkrevende å lage og ordne dokumentasjonen, å studere og analysere den og formulere fornuftige tilbakemeldinger til elevene. Her kan det hende de har et poeng. Det kan også hende at nettopp kunstfagene har en rik mulighet i seg til nettopp å kunne dokumentere store deler av læringsprosessen. I dag har mange tatt i bruk digitale medier, slik som foto og video. Da er det duket for å kunne studere både underveis- og slutresultater, videre å ta i bruk både egenvurdering og hverandrevurdering for elevene, slik forskriftene legger opp til. Fra utvalget av lærere vi har benyttet, kan vi se at nettopp kunstfagene kan ha mye å bidra med overfor andre fag når det gjelder vurdering både formativt og summativt, gjennom teknologi.

Den andre forutsetningen for å kunne gjennomføre vurdering for læring i overensstemmelse med forskriftene, er *tid til å gjennomføre undervisningen som skal til for å nå målene*. Det kan synes som særlig musikkfaget har et misforhold mellom det som skal gjennomføres og vurderes, og den tiden man har til disposisjon. Særlig gjelder på dette ungdomstrinnet, hvor elevene gjennomsnittlig møter faget en time pr uke, dersom ingenting uforutsett skjer. Det er derfor ikke så urimelig at musikkklærerne har samlet timene i bolker, noe som både gjør undervisningen og vurderingen praktisk mulig.

Fra 1970-tallet til i dag kan det se ut som om kunstfagene har tapt status og anseelse i alle skoleslag. Likevel er timetallet for musikk og kunst og håndverk i grunnskolen det samme nå som i 1997.⁵ Tross det opplever lærerne at de har dårligere tid og er mer presset, noe som kan skyldes at det både er blitt flere og mer konkretiserte oppgaver å ta seg av totalt i skolen. Det er også aktuelt å erkjenne at når lærerne har dårlig kompetanse i disse fagene, kan fagene oppleves som vanskeligere å undervise i enn andre fag.

6.6 FORHOLDET MELLOM HVORDAN VI VURDERER STUDENTENES ARBEID I UTDANNINGEN OG HVA VI LÆRER DEM OM VURDERING I GRUNNSKOLEN

Utdanningsdirektoratets forskrifter av 8.5.09 gjelder for grunnskole og videregående skole. Retningslinjene setter fram tydelige krav om hvordan vurdering, og herunder vurdering for læring, skal skje. Det foreligger eksempler og resultater fra utprøvinger i noen fag, og disse kan brukes som eksempler for alle fag.

Lærerne fra høgskolene i Nesna og Bodø som var med på seminaret 25.3.09, fortalte om hvordan de vurderer studentenes faglige arbeid og/eller hvordan de underviser om temaet elevvurdering i fagdidaktikk. Det er tydelig at direktoratets forskrifter ikke følges når det gjelder å *eksemplifisere* ved hjelp av studentenes eget faglige arbeid hvordan vurdering kan følge forskriftene. I kunst og håndverk ved Høgskolen i Bodø brukes et skjema som ble utarbeidd ved overgangen til bokstavkarakterer (se vedlegg 4) til å utarbeide konkrete vurderingskriterier og til å vurdere praktisk, skapende arbeid, både underveis og til slutt. Skjemaet kan brukes som del av grunnlaget for videre forbedring av praksisen.

Det er av avgjørende betydning at det vi *sier om* vurdering for læring og det vi *gjør* overfor studentene i lærerutdanningen, blir så entydig som mulig. Oppgavene vi gir studentene, må inneholde kjennetegn på måloppnåelse, og veiledning og underveisvurdering må ta utgangspunkt i disse kjennetegnene.

Når elevvurdering i grunnskolen vektlegges så sterkt nå, gir det oss som arbeider med lærerutdanning god anledning til å samarbeide på tvers av fag og trinn. Ny grunnskolelærerutdanning settes i verk fra høsten 2010, og kommende studieår kan derfor gi mulighet for kunstfagene til å prøve ut modeller som får plass i den nye utdanningen. Modellene må beskrives og vurderes i samarbeid med studentene.

Et konkret resultat bør bli et obligatorisk delemne i den nye lærerutdanningen, der pedagogikk og kunstfag forplikter seg til å arbeide sammen mot felles mål:

Studenter som vet hva vurdering er og som kan gjennomføre vurdering i praksis.

Lærerutdanningen må også aktualiseres i forhold til skolens hverdag, slik den er i dag. Et nært samarbeid med øvingskoler og øvingslærere som tar i mot studentene er nødvendig hvis studentene skal få innsikt i vurderingskulturen som finnes (eller ikke finnes) i grunnskolen. Studentene må få anledning til å gjennomføre undervisningsvurdering med elever i praksis, og de må i den grad det er mulig bli kjent med også sluttvurdering.

6.7 OPPSUMMERING

Vi har i denne rapporten satt søkelys på et fagdidaktisk område, vurdering, og særlig *vurdering for læring*, innenfor kunstfagene i grunnskolen og allmennlærerutdanningen. Vi har sett at vurderingsarbeidet som blir gjort, er av svært varierende kvalitet. En styrke er *hvor* dan faglig arbeid i kunstfagene dokumenteres, mens analyse av dokumentasjonen samt skriftlig og muntlig formulering av den faglige veiledningen er mer mangelfull. En åpenbar svakhet er at det ikke utarbeides kjennetegn på måloppnåelse som kan brukes av elever og lærere i vurderingsarbeidet. Det har også vist seg flere foruroligende forhold rundt kunstfagene generelt, både i grunnskolen og i lærerutdanningen.

På barnetrinnet, og spesielt de fire første årene, er kunstfagene rett og slett usynliggjort. De står sjelden på timeplanen, er ikke tatt med på skjemaene som brukes ved kontaktmøter og kan følgelig ikke gjøres til gjenstand for elevvurdering. Kompetansemålene i fagene blir ikke tatt på alvor, og det vil si at *fagene* ikke blir tatt på alvor. Selv om timetallet til fagene er redusert i grunnskolen over tid, er det likevel ikke mindre nå enn under L97. Kunst og håndverk har til og med fått flere timer på barnetrinnet enn tidligere som konsekvens av at timer er flyttet fra ungdomstrinnet.

På ungdomstrinnet har vi sett at fagene er med på timeplanen, og de er synlige på skjemaene som brukes til veiledning og vurdering i elevsamtaler/kontaktmøter. Lærernes skriftlige vurderinger er i liten grad vurdering for læring. Eksemplene vi viser til i rapporten, doku-

menterer at det brukes få presise fagtermer i musikk og ingen i kunst og håndverk. En årsak kan være tidspress, en annen kan være at lærernes fagkompetanse ikke er tilstrekkelig.

Våre eksempler tyder på at det i videregående skole har vært drevet et systematisk arbeid med tilrettelegging for vurdering og gjennomføring av vurdering for læring. Her er det selvsagt et poeng at kunstfaglærerne oftest er velutdannede og dermed har høy fagkompetanse og et svært bevisst forhold til fagenes innhold og fagterminologien. Grunnskolelærerne har oftest lite utdanning og følgelig lavere bevissthetsnivå.

Kunstfagene har fått merkelappen ”vanskelige å vurdere”. Vi kan finne en kilde til denne oppfatningen i Forsøksplanen av 1960, der det står at formingsarbeid ikke egner seg for karaktersetning, da det dreier seg om utviklingsprosesser. I våre dager har kunstfagene kompetansemål, som andre fag, og elevene skal ha mulighet for å oppnå den beskrevne kompetansen. At fagene har sitt særpreg i kunstneriske prosesser og egne uttrykk byr selvsagt på utfordringer, og disse utfordringene må bli formulert og tatt opp sentralt og lokalt.

Kunstfagene er i en utsatt posisjon i skoleverket i dag. Tross nasjonale styringsdokumenter, opprettelsen av Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen og andre sentrale framstøt, ser det ut som om fagene presses til side i, og delvis helt ut av, opplæringsløpet. En årsak kan være at fagene ikke prøves nasjonalt og internasjonalt. Når fagene heller ikke har en sikker og forutsigbar plass i lærerutdanningene, men ofres i økonomisk trange tider, forsvinner fagkompetanse, som er en absolutt forutsetning for god undervisning og god elevvurdering.

7 APPENDIKS: VEIEN VIDERE:

Gjennom arbeidet med ”Bedre vurdering i kunstfagene” har vi søkt å oppfylle målene for prosjektet. De problemene vi har hatt med å engasjere kollegaene i lærerutdanningen i arbeidet, er antakelig symptomatisk for en holdning til vurdering generelt og dessuten uttrykk for mismot etter at kunstfagene har hatt flere tilbakeslag de siste årene. Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen og Høgskolen i Bodø ønsker å fortsette et påbegynt arbeid for å styrke vurderingskompetansen i fagene i grunnskolelærerutdanningen, og vi ønsker å bygge nettverk som i fellesskap kan utvikle undervisning og eksempler.

Dette prosjektet har avdekket en del forhold som det er et tydelig behov om å belyse ytterligere med forskning og modeller på praktisk gjennomføring av elevvurdering i kunstfagene. Tema for slik forskning eller utvikling av modeller kan være

- Hvordan undervises det om vurderingskompetanse i kunstfagene i lærerutdanningen?
- Bearbeiding av kompetansemål og formulering av kjennetegn på måloppnåelse.
- Analysing og konkretisering av forskriftene til opplæringsloven med tanke på kunstfagenes særpreg og vurdering i disse fagene.
- Forholdet fagkompetanse – vurderingskompetanse og vurderingspraksisen i skolehverdagen.
- Hvordan kan *det personlige uttrykket* og *den kreative prosessen* vurderes, uten at det går ut over de sentrale kvalitetene i fagene?
- Hvordan gjennomføre vurdering for læring i grunnskolepraksisperioden?
- Gode eksempler på vurdering fra ulike skoleslag
- I hvilken grad bidrar nasjonale prøver/nasjonal fokus på enkeltfag til å undergrave og usynliggjøre andre fag/fagområder?

Studentarbeid. Foto: Gerd Abrahamsen

LITTERATUR

Black, P. og William, D. (2006): *Assessment for learning in the classroom*.
In J.Gardner (red) *Assessment and learning*. London: Sage Publications s. 9-26.

Dale, E.L., Wærness, J.I. (2006): *Vurdering og læring i en elevaktiv skole*.
Oslo: Universitetsforlaget.

Dobson, S., Eggen, A. og Smith, K. (2009): *Vurdering, prinsipper og praksis*.
Utvalgte artikler.

Dysthe, O. (2007): *Mappevurdering som opplæringsform*. I Tveite S. (red)
Elevvurdering i skolen. Grunnlag for kulturendring. Oslo. Universitetsforlaget.

Engh, R., Dobson, S., Høihilder, E. (2007): *Vurdering for læring*.
Høyskoleforlaget, Kristiansand.

Gardner, H. (1991): *The UNSchooled Mind: How children think and how
schools should teach*. New York: Basic Books.

Klette, K. (red) (2003): *Klasserommets praksisformer etter Reform-97*.
Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt.

Kunnskapsdepartementet (2006/2007): *...og ingen sto igjen..* Stortingsmelding 16.

Smith, K. (2008): *Vurdering som et motivasjonsfremmende redskap for læring*.
Norsk Pedagogisk Tidsskrift nr.2, s. 100-106.

Vygotsky, L.S.: (1978): *Mind an society: The development og higher psychological
processes*. Cambridge, MA: Harvard University.

Utdanningsdirektoratet (2009): *Nye forskrifter til opplæringslovens
kapittel 3 og 4 – Vurdering*. Trer i kraft høst 2009.

Se link:

<http://udir.no/Nyheter/Utdanningsdirektoratet-forslag-til-ny-forskrift-om-vurdering/>

Utdanningsdirektoratet (2009): *Underveisvurdering i fag*. Brosjyre.
Se skolenettet.no.

VEDLEGG 1

KOMMENTAR TIL KONTAKTMØTE – HØST 2008 ELEV: MARIUS, 10. TRINN	
Fag	Kommentar
Norsk	<p>Marius fikk karakteren 5- på intervju i forbindelse med prosjektet veien videre. Han skriver svært gode tekster, men utfordringen er å få tiden til å strekke til. Marius må jobbe aktivt med å disponere tiden, og å komme i gang, frem mot tentamen og en eventuell eksamen.</p> <p>Muntlig: Marius fikk karakteren middels på "Vildanden". På muntlig fremføring av "Veien videre" fikk han karakteren 5-. Det er viktig at den muntlig innsatsen i timene øker. Her har du ei utfordring, Marius!</p> <p>Marius var ikke tilstede på nynorsk skriveøkt. Tentamen blir dermed svært viktig for Marius. Nynorsk grammatikk krever en del pugging. I tillegg må ordboka brukes aktivt, og da må Marius komme i gang med arbeidet med en gang tentamen starter.</p>
Engelsk	<p>Marius arbeider bedre denne høsten. Han har mer fokus og får gjort det han skal på ukeplanen. Han er fortsatt stille, det er viktig å være med muntlig i klassen. Han har hatt fin faglig utvikling, er flink skriftlig. Har skrevet en veldig god tekst i oktober. Håper han presterer like godt på tentamen. Viktig å forberede seg godt!!</p> <p>Tekst sept: 4 + Tekst okt: 5 Muntlig: 4 eller mer hvis han viser seg fram!</p>
Matematikk	<p>Flott innsats i faget og har god kontroll. Han har oversikt og bra orden i boka. Gjør det han skal i faget, vi har tilpasset arbeidsplanen slik at han gjør de oppgavene som er av høy vanskegrad. Men det er viktig at han også gjør noen "enkle" oppgaver også for å få nødvendig mengdetrening. Har lyktes godt med prøvene så langt i år. 5 og 5.</p>
Samfunnsfag	<p>Marius fikk karakteren 4+ på presentasjon av prosjektet om 2. verdenskrig. Han deltar lite aktivt muntlig i timene, og dette må han jobbe mer dersom han ønsker å klatre opp mot karakteren 5. Prøven i uke 47 blir også viktig.</p>
RLE	<p>Arbeider ganske bra i faget og får mer gjort enn før. Han bør også delta mer muntlig da dette er en viktig del av karakteren. Han har evne til refleksjon og har egne meninger. Bare få det fram, Marius! Refleksjonsoppgave: 5</p>
Naturfag	<p>Marius har vist god ar.innsats denne høsten. Han er bra med i timene. Han fikk karakteren 5+ på prøve om vann. Kan klare 5 til Jul. Ny prøve i uke 46.</p>
Uv	<p>Prosjektet "veien videre". Ikke vurdert da kontaktmøtene startet.</p>
Musikk	<p>Musikkundervisningen er organisert etter kunnskapsløftet, og de aktivitetene vi jobber med er direkte og indirekte knyttet til dens målsetninger.</p> <p>Som dere har sett ut fra halvårsplanen vil elevene være gjennom 2 teoretiske og 2 praktiske aktiviteter før avgangskarakter skal fastsettes. Marius har også fått en karakter til sommeren 2008.</p> <p>Vi er ferdig med musikkanalysen der Marius fikk karakteren 6, og vi er godt i gang med siste del av den teoretiske biten av undervisningen som vil grunne ut i en teori-prøve. Deretter er det den praktiske delen står for tur.</p>

	<p>Det som er med all praktisk tilnærming er at det kreves mye terping/øving både på detaljer og på helhet og dette gjelder uansett nivå. Ved avsluttende praktisk tentamen skal Marius velge selv hvilket praktisk uttrykk som det skal jobbes med, jfr det vi har gjennomgått i 8. og 9. De gis tilbud om veiledning under prosessen og det er viktig at du nyttegjør deg av den. Det er meget viktig å være forberedt før man får veiledning, og husk at ingen ting kommer gratis innenfor musikk.</p> <p>Marius er en meget dyktig musikkelev og har ferdigheter på et høyt nivå. Han jobber målrettet og seriøst. Hvis han fortsetter slik ut året er jeg overbevist om at han vil få 6(7) i faget.</p> <p>Når det gjelder de praktiske oppgaven vil alle oppgavene deles ut skriftlig på forhånd, og de vil også bli lagt ut på fronter. Ha fokus på de vurderingskriteriene som ligger til grunn, og etterspør veiledning i forhold til dem. Musikkfaget krever konsentrert jobbing både i timene og fram mot framføringene, og du må ofte bruke mer tid enn skoletimene for å være best mulig forberedt til dem (slik som i alle andre fag).</p>
Kroppsøving	ferdigheter og innsats til kar 5. Gode kunnskaper i faget. Flott ressurs for klassen med sitt balltalent.
Kunst og håndverk	<p>Har levert svar på filmspørsmål, men mangler manus.</p> <p>For å oppnå en god karakter i faget er det viktig med jevn og god innsats, holde tidsfrister, utføre kvalitetsarbeid og gjøre sitt beste.</p> <p>Marius jobber ok, og må være flink til å delta på gruppearbeid, som skal resultere i film</p>
2.fremmedspr	Fransk: 3 Kan jobbe mer med faget

VEDLEGG 2:

KOMMENTAR TIL KONTAKTMØTE – HØST 2008 ELEV: REMI, 10. TRINN	
Fag	Kommentar
Norsk	<p>Remi fikk 2/3 på boksmålstekst. Han viser en negativ holdning til å ta med seg datamaskinen på skola når vi har norsk, selv om det blir påpekt hvilke fordeler dette vil ha for hans egen del. Han sluttet i vår med en mer positiv innstilling enn han har vist denne høsten. Håper han kommer tilbake til den futten han hadde da. Veien videre: 3-</p> <p>Remi sliter mye i nynorsk. Jeg tror ikke han bruker ordlista når han skriver og han strever med grammatikken. På skriveøkten i nynorsk fikk Remi karakteren 2 + .</p>
Engelsk	<p>Fortsatt god innsats både skriftlig og muntlig fra Remi. Det virker som om han trives på gruppa og med faget.. Han produserer lange tekster og har gode muligheter for å stabilisere seg på karakter 4 i faget om han fortsetter i samme stil som han har gjort i det siste.</p> <p>Remi fikk 4- på den muntlige fremføringen i forrige uke. (Løsriv deg fra manus neste gang!). Han fikk også 4- på engelsk tentamen. Spørsmålet er fortsatt om han har behov for å være ute på engelskgruppa... Hva sier han selv til å være sammen med klassen?</p>

Matematikk	<p>Remi arbeider for det meste godt i timene, men hjemmearbeidet gjøres sjeldent.</p> <p>Prøveresultater hittil i år: 2+ og 2.</p> <p>M9: 4 (av 9) Skårer lavt innenfor emnene likninger, algebra, matematikk i dagliglivet og målinger/enheter. Remi bør arbeide målbevisst og konsentrert fremover, da vil han oppnå bedre resultater i faget. Det er spesielt viktig at han jobber godt hjemme, matematikk er et ferdighetsfag som man må arbeide med for å oppnå god forståelse.</p>
Samfunnsfag	På prosjektet om 2.verdenskrig fikk Remi karakteren 3-. Remi deltar svært lite muntlig i timene, og for å oppnå en høyere karakter må han delta muntlig i timene. Prøve i uke 47. Da blir det viktig å vise at du fortjener en høyere karakter, Remi!
RLE	Remi får gjort for lite i faget. Han er veldig stille i timene, må være mer aktiv muntlig. Han må lese godt på fagstoffet hjemme og svare utfyllende på oppgavene. Refleksjonsoppgave: ikke levert.
Naturfag	Noe ukonsentrert i timene. Må være mer aktiv i timene i forhold til faget. Vil sikkert kunne klare 5 i faget, men da må han jobbe ekstra framover. Prøveresultat om vann: 4+ . Ny prøve i uke 46.
Uv	Prosjektet "veien videre". Ikke vurdert da kontaktmøtene startet.
Musikk	<p>Musikkundervisningen er organisert etter kunnskapsløftet, og de aktivitetene vi jobber med er direkte og indirekte knyttet til dens målsetninger.</p> <p>Som dere har sett ut fra halvårsplanen vil elevene være gjennom 2 teoretiske og 2 praktiske aktiviteter før avgangskarakter skal fastsettes. Remi har også fått en karakter til sommeren 2008.</p> <p>Vi er ferdig med musikkanalysen der Remi fikk karakteren 4/3, og vi er godt i gang med siste del av den teoretiske biten av undervisningen som vil grunne ut i en teoriprøve. Deretter er det den praktiske delen står for tur. Det som er med all praktisk tilnærming er at det kreves mye terping/øving både på detaljer og på helhet og dette gjelder uansett nivå. Ved avsluttende praktisk tentamen skal Remi velge selv hvilket praktisk uttrykk som det skal jobbes med, jfr det vi har gjennomgått i 8. og 9. Det gis tilbud om veiledning under prosessen og det er viktig at du nyttegjør deg av den. Det er meget viktig å være forberedt før man får veiledning, og husk at ingen ting kommer gratis innenfor musikk. Bør være seriøs i forhold til den praktiske biten.</p> <p>Når det gjelder de praktiske oppgaven vil alle oppgavene deles ut skriftlig på forhånd, og de vil også bli lagt ut på fronter. Ha fokus på de vurderingskriteriene som ligger til grunn, og etterspør veiledning i forhold til dem. Musikkfaget krever konsentrert jobbing både i timene og fram mot framføringene, og du må ofte bruke mer tid enn skoletimene for å være best mulig forberedt til dem (slik som i alle andre fag).</p>
Kroppsøving	ferdigheter og innsats til kar 4, pluss for bedre utholdenhet i år. I år skal elevledet time bli bedre enn i fjor – vær godt forberedt!
Kunst og håndverk	<p>Har svart på filmspørsmål og levert et utkast til manus.</p> <p>For å oppnå en god karakter i faget er det viktig med jevn og god innsats, holde tidsfrister, utføre kvalitetsarbeid og gjøre sitt beste. Remi må passe på å delta aktivt i gruppearbeidet. Remi og Bjørn er alene på gruppa, men må stå på for å få et resultat.</p>
2.fremmedspr. Engelsk ford.	Kom igjen, Remi, og gjør ditt beste. Vær muntlig aktiv og jobb konsentrert i timene. Du kan en del i faget, og med god innsats vil læringa (og trivsel) bli enda større. Lykke til! Vurdering: 3/4

VEDLEGG 3

KOMMENTAR TIL KONTAKTMØTE – HØST 2008 ELEV: LINE, 10. TRINN	
Fag	Kommentar
Norsk	<p>Line fikk karakteren 5 på intervjuet sitt i forbindelse med veien videre. Hun bør ha mål om å få denne karakteren til jul. Tentamen blir viktig, og Line må jobbe like seriøst med norsk skriftlig som hun hittil har gjort. OBS: se på de skrivefeilene du har hatt tidligere og unngå disse på tentamen.</p> <p>Muntlig: På "Vildanden" fikk Line karakteren over middels. Her briljerte hun som en seriøs skuespiller. En fabelaktig opptreden, Line! På presentasjon av veien videre fikk Line karakteren 5-. Line ligger så langt an til å få karakteren 5 i norsk muntlig. Da er det viktig at hun fortsetter å delta like aktivt muntlig i timene som hun gjør nå.</p> <p>Nynorsk: På skriveøkt i nynorsk har Line skrevet en tekst med godt og variert språk, godt innhold og med få skrivefeil. Noen skrivefeil må hun kvitte seg med for å holde seg på dette karakternivået fremover ("kjem", ikke "kommer", kanskje osv) Karakter: 5 + . Jeg gleder meg til tentamenen din, Line! Dersom du fortsetter å skrive på dette nivået, og kvitter deg med disse "tullefeilene" kan du kanskje etter hvert se mot karakteren 6...?</p>
Engelsk	<p>Arbeider godt i faget, og er aktivt med i timene. Har utviklet seg godt i både skriftlig og muntlig språk. Hvis hun fortsetter denne utviklingen har hun mulighet for å oppnå over middels nivå. Hun har godt ordforråd og lett og variert språk. Fine beskrivelser og hun kan virkelig sjangeren shortstory.</p> <p>Tekst sept: ikke levert Tekst okt: 5 Muntlig: 5 +</p>
Matematikk	<p>Line er svært flink i matematikk. Hun får til det meste og har fått noen utfordringer i algebra. Viktig at hun i tillegg til å velge ut oppgaver med høy vanskegrad, også får gjort "en mengde" oppgaver som gir trening. Dette tror jeg også vil hjelpe henne til å komme igjennom mengde av oppgaver i en prøve. Algebraprøven kom hun ikke igjennom, og dette førte til karakter 4. Prøver i år: 6- og 4</p>
Samfunnsfag	<p>Line fikk karakteren 5 på prosjektet om 2. verdenskrig. Hun jobber seriøst med faget både hjemme og på skolen. Line deltar også aktivt og engasjert i diskusjoner i klassen. Kan ha mål om karakteren 5 til jul. Da må den muntlige aktiviteten fortsette som nå. I tillegg må du forberede deg godt til prøven i uke 47.</p>
RLE	<p>Jobber godt i faget, er aktiv muntlig. Gode holdninger og er reflektert og har egne meninger.</p> <p>Refleksjonsoppgave: 5 + (se fronter)</p>
Naturfag	<p>Line er stille og rolig i timene. Hun viser god forståelse i faget og er med i timene. Hun fikk karakteren 6- på prøven om vann. Ny prøve i uke 46.</p> <p>Stå på så blir karakteren veldig bra.</p>
Uv	<p>Veien videre" Prosjekt: Matematikklærer. Bestått! Søker: Studiespesialiserende musikkprogram</p>

Musikk	<p>Musikkundervisningen er organisert etter kunnskapsløftet, og de aktivitetene vi jobber med er direkte og indirekte knyttet til dens målsetninger.</p> <p>Som dere har sett ut fra halvårsplanen vil elevene være gjennom 2 teoretiske og 2 praktiske aktiviteter før avgangskarakter skal fastsettes. Line har også fått en karakter til sommeren 2008.</p> <p>Vi er ferdig med musikkanalysen der Line fikk karakteren 6, og vi er godt i gang med siste del av den teoretiske biten av undervisningen som vil grunne ut i en teori prøve. Deretter er det den praktiske delen står for tur. Det som er med all praktisk tilnærming er at det kreves mye terping/øving både på detaljer og på helhet og dette gjelder uansett nivå. Ved avsluttende praktisk tentamen skal Line velge selv hvilket praktisk uttrykk som det skal jobbes med, jfr. det vi har gjennomgått i 8. og 9. Det gis tilbud om veiledning under prosessen og det er viktig at du nyttegjør deg av den. Det er meget viktig å være forberedt før man får veiledning, og husk at ingen ting kommer gratis innenfor musikk.</p> <p>Når det gjelder de praktiske oppgaven vil alle oppgavene deles ut skriftlig på forhånd, og de vil også bli lagt ut på fronter. Ha fokus på de vurderingskriteriene som ligger til grunn, og etterspør veiledning i forhold til dem. Musikkfaget krever konsentrert jobbing både i timene og fram mot framføringene, og du må ofte bruke mer tid enn skoletimene for å være best mulig forberedt til dem (slik som i alle andre fag).</p> <p>Line viste meget god innsats under internasjonalluke som teller i hennes favør, og ryktene svirrer om en meget god lytteopplevelse for tilhørerne under et besøk i noen gruver i Polen – i scenesatt av Line. Ligger an til toppkarakter hvis hun fortsetter slik</p> <p>Stå på.</p>
Kroppsøving	<p>Variabel interesse for faget, men en herlig innsats når hun er motivert. Ferdigheter til kar 4 så langt, må overbevise med innsats og kunnskaper i faget dersom kar 5 er målet.</p>
Kunst og håndverk	<p>Har svart på filmspørsmål og levert manus.</p> <p>For å oppnå en god karakter i faget er det viktig med jevn og god innsats, holde tidsfrister, utføre kvalitetsarbeid og gjøre sitt beste.</p> <p>Line jobber ok, og er flink til å delta på gruppearbeid, som skal resultere i film.</p>
2.fremmedspr.	<p>Fransk:5 Jobber godt med faget.</p>

VEDLEGG 4

Vurderingskriterier for forming/kunst og håndverk, praktisk arbeid

Den generelle beskrivelsen er justert 7.12.07 for å være i tråd med Universitets- og høskolerådets bearbejdede versjon av karakterbeskrivelser.

Vurderingsmomenter:

- Eksperimentering og kreativitet. Den skapende prosessen og holdninger til denne typen arbeid.
- Faglig forståelse. Hvorfor drive med praktisk, skapende arbeid? (Kan også være aktuelt: Hvorfor skal barn/ elever gjøre det som en del av utdanninga?)
- Estetisk kunnskap og skjønn.
- Personlig uttrykk.
- Teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet. Forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser.

Symbol	Betegnelse	Genrell, kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier Universitets- og høskolerådet	Forslag til kvalitativ beskrivelse for forming/kunst og håndverk ved HBO/LUKK Praktisk arbeid
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.	Studenten viser <u>fremragende</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.	Studenten viser <u>meget god</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet.	Studenten viser <u>god</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.	Studenten viser <u>nokså god</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser
E	Tilstrekkelig	Prestasjonene tilfredsstillir minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.	Studenten viser <u>tilstrekkelig</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillir de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.	Studenten viser <u>ikke tilstrekkelig</u> <ul style="list-style-type: none"> • evne og vilje til eksperimentering og kreativ handling. • faglig forståelse • estetisk kunnskap og skjønn • personlig uttrykkskraft i arbeidet • teknisk og materialmessig ferdighet og dyktighet • forståelse for dokumentasjon av skapende prosesser

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Høgskolen i Bodø, 8049 Bodø • Tlf. +47 75 51 75 00
Fax + 47 75 51 74 57 • post@kunstkultursenteret.no

kunstkultursenteret.no